

43634

Národna šola
družbe sv. Cirila in Metoda
v
Št. Rupertu pri Velikoven.

Pomnoženi ponatis iz »Mir«-a.

Izdalo in založilo uredništvo »Mir«-a.

Cena 10 kr.

V Celovcu 1896.

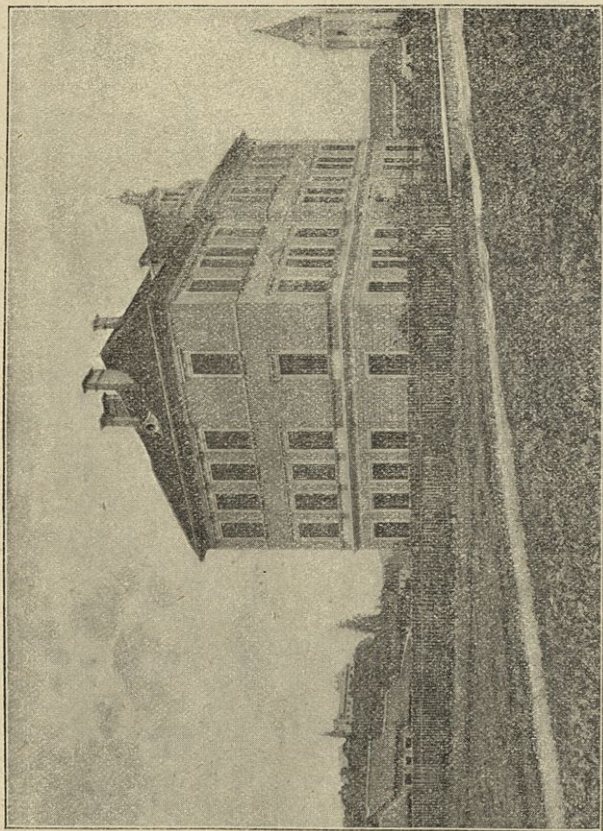
Natisnila tiskarna družbe sv. Mohorja.

Vsebina:

	Stran
Kakšno šolo hočemo?	5
Naši narodni šoli	12
Šolska hiša	15
Dan 25. oktobra 1896. l.	19
Otvoritev	20
1. Cerkvena slavnost	21
2. Slavnostno zborovanje	31
Cesarjeva zahvala	45
3. Banket	45
S kamenjem!	52
Darovi za pobita okna	56
Razvitek naše šole	57
Imenik učencev in učenk	62

Slovenska šola družbe sv. Cirila in Metoda v Št. Rupertu pri Velikovcu.

Národna šola

družbe sv. Cirila in Metoda

v

Št. Rupertu pri Velikovcu.

Pomnoženi ponatis iz „Mir“-a.

Izdalo in založilo uredništvo „Mir“-a.

Juan Vrhovnjak

V Celovcu 1896.

Natisnila tiskarna družbe sv. Mohorja.

43634

030020541

Kakšno šolo hočemo?

Solska soba je bojišče, na katerem se ima odločiti, ali naj obdrži družba svoj krščanski značaj; šolsko vprašanje je za krščanstvo vprašanje za življenje in smrt.“ — Te besede slavno vladajočega papeža Leona XIII. pričajo, kako pomenljivo je šolsko vprašanje. Zlasti nam Slovencem velja to, ker nam je šolsko vprašanje res vprašanje za življenje in smrt, v verskem, kakor v národnem oziru! Še bolj kakor drugod, čutimo to na slovenskem Koroškem.

Dan na dan se čujejo tožbe — in tudi od ljudij, ki drugače nikakor niso našega mišljenja, — da sedanje šole ne izpolnjujejo svojega namena. Saj mora marsikteri oče tožiti, ravno tako in še bolj kakor je škof A. M. Slomšek bridko tožil že l. 1847.:¹ „Kaj bo z našo mladino? Dalje, ko šolo imamo, hujši otroci so. Poprej ko še nismo šole imeli, smo jih vsaj doma učili, doma strahovali, in ubogali so nas. Kar se na šole zanašamo, so otroci doma in v šoli za nič, kar se

¹ „Zbrani spisi“, IV. zvezek, stran 45.

jim očitno vidi. Bog nam pomagaj!“ Ali ni današnji na mnogih krajih ravno tako in še hujše?

Kakšno šolo tedaj hočemo, da bomo ž njo zadovoljni, da bode donašala pravega sadu?

Naj na kratko odgovorimo, in sicer največ naslanjajoč se na besede Slovincem najboljšega učitelja, že imenovanega knezoškofa Ant. Mart. Slomšek-a.

Namen prave šole, ki naj vsestransko zadostuje potrebam časa, je, da „se v šolah srce učencev oživi za Boga in vero, za cesarja in domovino; da se za resnico in pravico ogreje; ... da se učencem glava izbistri, izjasni razum in razcvetó blage dušne moči; da mladina svoj sv. poklic spozna in pa namen različnih božjih stvarij po svetu. Mladini naj sije solnce modre spoznave, naj pije žejna duša čisto vodo zdravega nauka. Za to je šola.“²

Da bode šola prava, bódi

I. verska. „Kakor daje le solnce zemlji toploto in luč, tako daje šoli pravega razsvetljenja in omike pomoč samo Bog, — Jezus Kristus, nebeški ljubitelj otrok. In kakor je bila blagoslovljena hiša Egipčana, v koji je Jožef gospodaril, tako bode blažena le tista šola, v kateri bo Jezus vsakega nauka začetek in konec.“³

Da naše šole niso verske, znano je vsakemu. Že postava sama zahteva „interkonfesionalne“, t. j. medverske, ali kar je isto: brezverske šole.

² „Zbrani spisi“ IV, 3.

³ „Zbrani spisi“ IV, 3.

Brezverske so dostikrat šolske sobe same, kjer ne trpijo znamenja sv. križa. Brezverske so šolske bukve, v katerih ne najdeš imena božjega Odrešenika. Brezversk je celi poduk, ker sedijo na istih klopéh dostikrat judje in protestanti s katoličani vkup. Vsi se morajo jednako podučevati. Brezverski so le premnogokrat učitelji sami, kakor so pokazali že nebrojnokrat v svojih listih in na svojih shodih.⁴

Nasproti temu je dolžnost vsakega katoličana, da se poteguje za versko šolo. Kakor avstrijski škofje v svojem pastirskem listu l. 1890., moramo tirjati: „a) Naj se za katoliške otroke napravijo katoliške šole; b) v katerih naj učijo verni katoliški učitelji; c) ki vzrejajo otroke po naukih sv. vere.“

II. Šola bodi národna, t. j. za nas Slovence slovenska! „Skrbni in modri duhovski pastirji so spoznali, da se slovenski vinograd (šola) po nemško ne obdeluje prav ... in da se ljudstvo tako (po nemško) ne bode izobrazilo in tudi ne dobilo pravega, Bogu in ljudem prijetnega obraza.“⁵

Vsak le količkaj razsodno misleč človek mora priznati, da je uspešen poduk mogoč le tam, kjer se podučuje v materinem jeziku otrôk, kjer otroci razumijo učitelja in učitelj otroke. Samo naši ná-

⁴ L. 1872. so učitelji proglasili na V. učiteljskem shodu v Celovcu: „Ker se verski poduk (t. j. krščanski nauk) naslanja na verske resnice, ktere so dostikrat najočitneje (!?) navskriž s tem, kar uči naravoslovje in kar zahteva vsakdanje življenje, je V. splošni avstrijski učiteljski shod proti temu, da bi se v šoli sploh učil katerikoli veronauk.“ (!!!)

⁵ Slomšek v „Novicah“, 1846.

rodni nasprotniki na Koroškem tega nočejo pripoznati. Oni silijo otroke v šole, v katerih domače besede od učitelja ne slišijo leto dnij, ker je učitelj sploh ne razume. Vprašati pa moramo z Nemcem, prof. dr. Fr. Gutjahrom, ki je rekel na katol. shodu v Gradcu: „Ali je, moja gospoda, res mogoče, da bi pravično in pametno misleč mož mogel smatrati za idejal dobre šole takšno šolo, v kateri otroci niti prvega poduka ne prejemajo v svojem materinem jeziku?“

A naši nasprotniki nam na vsa usta vpijejo: nemščina vam je potrebna, zato morajo šole biti nemške. Ne bomo se dolgo prepirali ž njimi; saj je istina, da se otroci v naših sedanjih nemških šolah ne naučé nemškega jezika. To morajo nasprotniki sami pripoznati in čujmo le, kaj piše o tem škof Slomšek:⁶ „Dobro je, znati pisati in brati, pa stokrat boljše, pošteno ravnati. Brez modre glave in pravičnega srca je tudi nemška beseda prazen mak. Slovenci! Ne bodite abotne šalobarde; le na nemščino gnati, pobistrenje glave in požlahtnjevanje srca pa zanemarjati, to bi bilo narobe delo. Šole so nam potrebne, to lahko vsak spozná; ali kdor le po nemški besedi šole ceni, se močno goljufa. Gorjé vam, ako svoje otroke samo za to v šolo pošiljate, naj bi se nemščine učili, za modro glavo in pošteno srce vam pa ni mar. Nezarobljeni, napuhljeni otroci vas bodo po nemški kleli, vi stariši pa boste po slovensko solze točili. Potrebneje je, se Boga bati in spoštovati stariše, kakor

⁶ „Zbrani spisi“ III, 93.

nemškovati. Dobra je nemška beseda, dobra, in kdor se je utegne lotiti, naj ne zamudi; pa jedina pot k pravi sreči ni, kakor nekteri mislijo“. — Da bi si vsi Slovenci zapomnili zlate besede in se tudi oni, ki imajo v šolskih zadevah prvo besedo, ravnali po njih!

III. Šola oziraj se na potrebe ljudstva. Sedaj gledé šol ni razlike med mestom in deželo; vse so napravljene po enem in istem kopitu. In vendar so potrebe mesta in dežele tako zelo različne. Česar se naj mestni otroci učijo, tega kmečki fantje nikoli ne potrebujejo. Za mesta je prav dobra osemletna šola, za kmečke razmere zadostuje šestletna. Če bodo šole prav uravnane, da bodo otroci res razumeli učitelja, zadostuje redni poduk 6 let. Vpelje naj se pa zopet stara nedeljska, nadaljevalna šola. Tako bode mladini dana prilika, da si nabere potrebne znanja, kakoršnega res potrebuje v življenju. Narobe svet pa je, če se mlada glava napolnjuje z nauki, katerih nikoli ne potrebuje in ktere kmalu pozabi, ko zapusti šolske klopi. —

To so nekatere misli, kako naj bi bile uravnane naše šole, da bi nam donašale res dobrega sadú in da bi bile vredne velikih stroškov, ki se morajo leto za letom plačevati za šolske namene. Z rajnim And. Einspieler-jem torej kličemo:

„Slovenci, poženimo se trdno za naše šole, za milo slovenščino in drago mladino. Akoravno se nam bo to ali ono ustavljalo in nas zavirati hotelo, nič se ne ustrašimo! Dobra reč ostane dobra, akoravno ta ali oni ne mara zanjo. Šola in mladina nam mora biti vsigdar globoko pri

srcu. Ako bomo imeli dobre šole, bomo imeli dobre ljudi, in kjer so dobri ljudje, tam je na tem svetu že raj.“⁷

* * *

Koroški Slovenci nismo držali križema rok, da si priborimo šole, kakor smo jih opisali. Malone vsa leta, odkar imamo novo šolsko postavo, zlasti pa zadnjih 15 let, smo se potegovali za slovenske šole, prosili in trkali na višjem mestu, žal da ne s pravim uspehom. Gg. slovenski državni poslanci so povzdignili v državnem zboru mnogo-krat glas za nas. Občinski zastopi, krajni šolski sveti, posamezniki so prosili, naj se šola vendar enkrat uravná tako, kakor zahteva zdrava pamet, kakor odločuje božja in cesarska postava. Pa le Št. Jakobčanom v Rožu se je posrečilo po 13letni borbi priboriti si slovensko šolo.

* * *

Pomagaj si sam, in Bog ti bode pomagal! Ker se je vlada branila, Slovencem priskrbeti potrebnih in pravično uravnanih šol, šli so Slovenci sami na delo. L. 1885. ustanovili so šolsko **družbo sv. Cirila in Metoda**, kateri so postavili blagi namen, na vso moč skrbeti za to, da ne izgine izmed naše mladine sveta vera in materni slovenski jezik. Ona odvráča torej otroke slovenskih starišev od takih otroških vrtov in šol, kjer se ne spoštuje katoliška vera in slovenski jezik. Odvráča jih s tem, da mladini pomaga z raznimi darovi, in da, kolikor jej dopu-

⁷ „Šolski prijatelj.“ I. 1852. I., str. 18.

ščajo skromna sredstva, napravlja sama poštene otroške vrtove in slovenske šole po takih krajih, kjer so otroci ubožnih starišev najbolj v nevarnosti, da se ne potujčijo. V teh šolah se otroci izrejšajo tako, da bodo lahko kedaj dobri kristijani in vneti Slovenci.

Doseči ta lepi namen pomagajo glavni družbi njene podružnice, osnovane po raznih krajih mile Slovenije. One zbirajo darove in po svojih shodih vnemajo Slovence za dobro slovensko in katoliško stvar. — Na Koroškem se je osnovala prva podružnica po zimi leta 1886. v Celovcu. Tej podružnici so kmalu sledile druge in sicer za: Apače, Beljak in okolico, Črno in okolico, Haber pri Medgorjah, Št. Janž v Rožni dolini, Št. Kancijan in okolico, Libeliče, Pliberk in okolico, Priblo ves in okolico, Rožak in okolico, Št. Šteben na Zili in okolico, Tolsti Vrh in okolico, Velikovec in okolico, Ziljsko dolino in župnijo Vrata.

Vseh šestnajst naših podružnic marljivo deluje. Pridno napravljajo shode, na katerih se národ budi in podučuje, ter zbirajo doneske za družbo. Da niso delale zastonj, za to imamo dosti dokazov. Zlasti pa so pripomogle, da se ljudstvo zaveda svoje národnosti in javnih dolžnostij.

Krona delovanja naših Ciril-Methodovih podružnic pa je národna šola v Št. Rupertu ob Velikovcu.

Naši národní šoli!

Stoji poslopje mladeži zgrajéno,
Stoji kot lipovo drevo vsajéno
Na zemlji, kjer prebiva Slave sin.
Pod njim se bratov družba složno shaja,
Pod njim Slovence jeden duh navdaja,
Za dom so vneti iz srcá globín.

In ti, poslopje, mladež našo drúži!
Da veri, domu, carju vsak naj služi,
Zató že nežna srca navdušúj!
Pred vsem jih úči jezik spoštovati,
Ki v njem pri zibelki je pela mati,
Doma či jezik, pótlej še le tuj.

Trdnjavo prvo družba nam zgradíla
Metoda svetega je in Cirila
Na tvojih tleh, oj stari Korotán.
Saj družba sama močna je trdnjava,
Ki nam varúje naša sveta prava —
Podpiraj jo Slovén kot sin ji vdan!

Slovenska deca! — rádost nam in nada!
V poslopje to zahajaj vedno rada,
Nauke blage verno slušaj tam,
Da bodeš krépka dómu kdaj podpóra,
Da se prikaže tem krasnéjša zóra,
Po dolgi temi novo solnce nam!

Bogdan.

„**Národna šola**“ — blesti se v zlatih črkah napis na krasni dvenadstropni hiši poleg župnijske cerkve v Št. Rupertu ob Velikovcu, na hiši, namenjeni slovenski mladini ne le velikovške okolice, marveč vsega slovenskega Korotana. „**Národna šola**“ se glasi, ker novi, lepi dom hoče biti nadebudni mladeži slovenski res prava šola-učilnica, v kateri se bode učila in likala v domačem jeziku in pravem krščanskem duhu.

Iz malega raste veliko, — moramo hvaležnim srcem priznati, ko gledamo na krasno, lepo uravnano poslopje. Ponosno se dviga ob velikovškem mestu ter glasno priča o domoljubju in požrtvovalnosti slovenskega rodú. Z mnogimi napori in veliko skrbjo se je zidala naša šola. Bilo je treba premagati mnogo težav; s pomočjo božjo, ki je očitvidno podpirala naše delo, po trudu za našo stvar tako vnetih domoljubov in radodarnih rojakov, posrečilo se je hišo srečno dovršiti, veliko delo častno dokončati.

V nedeljo dné 25. oktobra so se torej odprla vrata nove šole slovenski mladini, da pod varstvom slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda in pod vodstvom častitih šolskih sester izobrazijo si um in blažijo srcé bolj, kakor se to godi sedaj v naših javnih posvetnih učilnicah. Ta šola, ki bode uravnana strogo po načelih zdrave pameti in po zapovedih naše svete katoliške cerkve, v kateri se bode podučevalo na jedino pravi, na podlagi materinega jezika, izgojevala nam bode verne in značajne slovenske može, pridne slovenske gospodinje.

Za vse to bi imela skrbeti javna državna šola. Ali ta zlasti pri nas koroških Slovencih ne izvršuje tega namena, kakor vsi le prebridko čutimo. Zató moramo si pomagati sami in da imamo nekako uzorno šolo, ki naj kaže, kako naj bi bile uravnane vse naše šole, da bi donašale pravega sadú v verskem ter národnem oziru, zató nam je naša slavna šolska družba sv. Cirila in Metoda s podporo vnetih Slovencev zgradila novo velikovško šolo!

„Slovenska velikovška šola s samostanom, ta krona slovenskemu domoljubju, v svojem kinču pričuje svetu, kako Slovenci ljubijo svoj rod v dejanju, in da hočejo imeti za svoje otroke versko-národno šolo. Na istem mestu, kjer je pred trinajst sto leti sv. Rupert davnim našim prednikom oznanjal sveto vero, stoji ponosno palača, posvečena veri in omiki — prva svetla zvezda ubogemu slovenskemu Korotanu. Strohnele bodo kosti kmetov, ki so se trudili za šolo, ko so dovažali kamenje, opeko, pesek in les; počivali bodo dobrotniki v hladni zemlji, njih trud in darovi pa bodo še vedno prinašali blagoslovljen stoterni sad.“ — Tako pravi preč. g. poslanec Anton Koblar v svojem spisu „Desetletno delovanje šolske družbe sv. Cirila in Metoda“ v Koledarju družbe sv. Mohorja za l. 1897.

Ob otvoritvi nove šole se moramo hvaležno spominjati onih blagih môž-domoljubov, ki so se trudili za njo. Prva in največja hvala gré slavnemu odboru glavne družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za njegovo naklonjenost in trud, potem pa preč. g. župniku in kanoniku Fr. Treiber-ju, ki je z neumorno delavnostjo prevzel največje skrbi in vodil vso stavbo. Bodi Bog mu plačnik za ves trud, za mnoge skrbi, za vse kar je prestal. Slavo in čast zaslužijo dalje vsi darovatelji in dobrotniki, posebno pa vrli slovenski kmetje v velikovški okolici, ki so brezplačno darovali in dovažali stavbinsko gradivo in tako pospeševali stavbo. Njih imena je svoječasno objavil „Mir“, plačnik jim bode mili Bog! Hvala in slava torej vsem blagim dobrotnikom, ki so kakor-

koli si bodi z večjimi ali manjšimi prispevki podpirali domoljubno stvar.

Naj je nova stavba priča, da koroški Slovenec še živi, naj je zora boljše bodočnosti!

Naše delo pa še ni končano. Šola sicer že stoji, a treba je pokriti še mnogo stroškov. Naj torej radodarnost rojakov ne poneha, in kakor doslej, še bolj zanaprej zbirajte darove in vsestransko podpirajte našo družbo sv. Cirila in Metoda!

Šolska hiša.

Precej visoko nad deročo Dravo se ponosno dviga mestece Velikovec, središče širni slovenski okolici. Gorato hribovje je obdaja na druge strani. Proti zahodni strani drži se Velikovca fara sv. Ruperta s prijazno farno cerkvijo. Med cerkvijo in mestom dviga se na prostem polju lepa nova hiša, na kateri svetli napis „Národna šola“, kaže, da je to dom, namenjen poduku in omiki slovenske mladine. Hiša je pravi kras celi okolici in mestu samemu. Prideš od ktere strani hočeš, ti stopa ponosno pred oči, v veliko veselje vsakega domoljuba, na jezo nasprotniku.

Družbina hiša sama je dokaj lepa in primerno uravnana. V dveh nadstropjih se na lepem kraju dviga lepo poslopje. Na čelu se sveti v pozlačenih črkah napis „Národna šola“. Na visokem pročelju sta čedno izdelana pobarvana

kipa sv. Cirila in Metoda, delo Mayerjeve tvrdke v Monakovem. V pritličju so svetle in prostorne

Podobi sv. Cirila in Metoda na šolski hiši v Št. Rupertu pri Velikovcu.

šolske izbe, v prvem nadstropju sobe za „internat“, v katerem bodo se pozneje učila in vzgoje-

vala dekleta, ter kuhinja z velikim štedilnim ognjiščem, katero je podaril neimenovan slovenski rodoljub v Celovcu in brezplačno postavil gosp. Tom. Novak, p. d. Žnidar na Ricinju. Hvala obéma! V drugem nadstropju so stanovanja in sobe za šolske sestre in dekleta. V prvem nadstropju je tudi domača kapelica, pod hišo prostorne kleti.

Svet za šolo in vrt meri 53 arov in 66 kvadratnih metrov. Kupil ga je 30. decembra 1893. l. za družbo sedanji blag. gosp. župan ljubljanski Ivan Hribar od pekovskega mojstra Jan. Falknerja za 1250 gld. Vknjižil se je dné 4. marca 1894. l. To je bila prva slovenska vknjižba v zemljiški knjigi velikovškega sodnega okraja. Načrte je izdelal ljubljanski inženir g. Jaromir Hanuš, stavbo nadzoroval je g. inženir Holl v Velikovcu. Hiša obsega 23 sob. Dela so izpejlali domači velikovski mojstri, namreč: tesarska Jurij Strasser, mizarska Matija Volavčnik, ključavničarska Fr. Eichberger, steklarska Fort. Candido, slikarska Fil. Redl, lončarska Alb. Herzele, kleparska M. Šneider in J. Pirker, zidarska pa Val. Urbani iz Volšberga. Košár g. Fr. Zornik je podaril šoli tri umetno napravljene koše.

Veliki vrt je lepo ograjen in nasajen. Zelo čedno ograjo je napravil g. Eichberger, nasade g. Pirkar iz Zakamna. Sredi vrta stoji perilnica in drvarnica. Dné 26. aprila 1895. l. so začeli kopati temelj hiši in ob enem so šli zidarji na delo. „Mir“ je redno poročal o napredku dela in objavil tudi imena domačih dobrotnikov.

Letos se otvori prvi razred; polagoma pridejo na vrsto še drugi in „internat“, ali domači zavod za dekleta, ki se bodo tam skrbno vzgojevala in poučevala v raznih gospodarskih stvaréh. Kot učiteljice bodo delovale č. šolske sestre: predstojnica: sestra Nežika Žižek; učiteljica: sestra Cirila Šijanec; učiteljica ročnih del: sestra Otilija Sekolec. Vse tri so rodom štajerske Slovenke.

Naši nasprotniki so vesčas strastno napadali šolo in one, ki so se zanjo trudili. Nas to ni vznemirjalo in nas ne bo žalilo tudi ne zanaprej. Mi s šolo, katero smo zidali s svojim denarjem, nismo izzivali nikogar; da branimo in se potegujemo za svoje, tega pa nam nikdo ne sme in ne more zameriti in tudi ne braniti.

Priznati moramo tú, in radi priznavamo, da nam slavna c. kr. deželna vlada in c. kr. deželni šolski svet gledé otvoritve nista delala ovir, marveč sta, ko se je vseskozi vstreglo postavnim določbam, takoj dala potrebno dovoljenje in hitro ter točno rešila dotične prošnje.

Mnogo smo storili, mnogo so slovenski rojaki žrtvovali za slovensko šolo. Ali čaka nas še mnogo dela, da bodo vsi stroški pokriti. Nabrati bo še treba veliko tisočakov. Zato ne odnehajmo in tudi zanaprej neutrudno nabirajmo doneske za našo šolo.

Mili Bog blagoslovi naš trud in daj trajnega uspeha našemu delu na priprošnje sv. Cirila in Metoda.

Dan 25. oktobra 1896. l.

Da vredno obhajamo prepomenljivi dan, ko se koroškim Slovencem odpirajo vrata nove národne šole in s tem pot do prave omike in boljše bodočnosti, priredila se je večja slavnost, za katero se je po vsem Slovenskem razposlalo sledeče:

V a b i l o
k

slavnosti otvorjenja slovenske šole

družbe sv. Cirila in Metoda

v Št. Rupertu pri Velikovcu,

ki se bode vršila

v nedeljo dné 25. oktobra 1896. l.

s sledečim vsporedom:

1. Ob 10. uri zjutraj slavnostna pridiga v predmestni farni cerkvi v Št. Rupertu, kojo govori č. g. vikarij *V. Podgorc*.
2. Po pridigi velika sv. maša in potem „Te Deum laudamus“.
3. Takoj po cerkvenem opraviu **slavnostno zborovanje** podružnice sv. Cirila in Metoda za Velikovec in okolico, ob ugodnem vremenu na vrtu nove šole, sicer pa v šoli sami:
 - a) pesem „Naša zvezda“, pojejo pevci iz grebinjskega Kloštra;
 - b) pozdrav predsednika;
 - c) slavnostni govor, govori č. g. stolni kaplan *M. Ražun*;
 - d) blagoslovljenje šole po preč. g. dekanu *J. Wieser-ju*;
 - e) pesem na čast sv. Cirilu in Metodu; pojejo pevci iz grebinjskega Kloštra.
4. Ob 1½2. uri popoldne banket v gostilni gospe *Ane Aufmuth* v Velikovcu s prosto zabavo, govori in petjem.

Petje pri sv. maši izvršujejo slavni pevci iz grebinjskega Kloštra pod vodstvom prečast. gosp. župnika *Fr. Korman-a*; pri otvorilni slavnosti v šoli, oziroma na vrtu, in popoldne pri banketu sodelovali bodo v družbi s prvimi tudi slavni pevci društva „Gorotan“ in želinjski pevski klub.

Železniška postaja je Sinčaves (Kühnsdorf), od ktere je v Velikovec kake $\frac{1}{2}$ ure vožnje. — Rodoljubkinje in rodoljubi, ki bodo prišli k tej otvorilni slavnosti in se udeležili tudi banketa, naj blagovolijo to javiti najdalje do 23. t. m. č. g. župniku Fr. Treiber-ju v Št. Rupertu pri Velikovcu (pošta Velikovec), da se pravočasno izvé število udeležencev in se more potrebno oskrbeti. Obed stane za osebo 1 gld. 50 kr. brez pijače.

K tej pomenljivej slavnosti vabi vse Slovenke in Slovence od blizu in daleč najljubšeje

slavnostni odbor.

Otvoritev.

„To je dan, ktereга je Gospod napravil“ — tako so v nedeljo dné 25. oktobra klicali navdušeni rodoljubi, ki so se v tolikem številu zbrali ob slavnostni otvoritvi nove šole Ciril-Methodove družbe v Velikovcu. Zares, bil je to krasen, za nas koroške Slovence velepomemben dan, ki ostane vsem udeležencem v trajnem spominu. Od vseh stranij mile Slovenije so prihiteli narodnjaki, za dobro stvar vneti Slovenci in Slovenke, in srčna radost se je brala iz obraza vseh, ker vsakdo se je veselil, da je dokončano važno delo, da je slovenski mladini po dolgem trudu in mnogih naporih zgrajen dom, v katerem se bode izobraževala in vzgojevala v pravem verskem in národnem duhu.

Ljudstva se je zbralo na tisoče; prešteti udeležence, ki so prišli v posebno velikem številu iz bližnje okolice, iz podjunske doline in tudi iz drugih krajev Koroške, ni mogoče. Zastopane

so bile mnoge naše podružnice sv. Cirila in Metoda. Posebno so se pokazali vrli domoljubi iz Šmihela, Globasnice in drugih krajev, ki so se pripeljali na vozéh, zalo okinčanih z národnimi in cesarskimi zastavicami in mlaji. Izmed koroških rodoljubov, došlih na slavnost iz oddaljenih krajev, naj imenujemo: preč. g. prošta L. Serajnik-a in č. g. komendatorja Mat. Šervicelj-na; župnike: A. Ledvinko, V. Šumah, Lenc; g. grofa Oskar Christalnigg; spoštovane gospodarje: Wutti, Prosekar, Ure, Martin Štih, Lovro Zablačan, Fr. Reš, Tomaž Cikulnik-Škorjanc poleg mnogih, mnogih drugih. Izven Koroške so nas počastili: iz Ljubljane vč. g. posl. A. Koblar kot zastopnik glavne družbe, preč. g. stolni kanonik Andrej Kalan, bl. g. dr. Ivan Tavčar z blagorodno gospo soprogo, g. trg. Orosl. Dolenec, g. dr. Janko Brejc; iz Maribora sta prihitela z zastopnicami šolskih sester preč. g. vodja in stolni kanonik dr. Mlakar ter č. g. prefekt Fr. Korošec.

Šola sama je bila praznično okinčana z mnogimi zastavami v národnih, cesarskih in koroških bojah. Nad vhodi v šolski vrt sta bila napravljena lepa slavoloka z napisi: „Dobro došli!“ in „Vse za vero, dom, cesarja!“ Tudi raz cerkvenega stolpa so plapolale zastave.

I. Cerkvena slavnost.

Po 10. uri, ko so dospeli tuji gostje k šoli, pomikal se je dolgi sprevod zbrane množice, na čelu otroci s šolskimi sestrami, v farno cerkev sv. Ruperta, ki je bila do zadnjega kotička na-

polnjena vernikov. Ko je grebinjski mešani zbor odpel pesen, stopi na leco vč. g. vikar Valentin Podgorc, da govori slavnostno pridigo, ki se naslednje glasi:

„Ali more mati pozabiti svojega otroka, da bi se ga ne usmilila?“ *Iz. 49, 15.*

Slavna gospôda, ljubljeni verniki v Kristusu Gospodu! Tukaj na tem svetu ni ljubezni, ki bi bila trdnejša, nežnejša, gorečnejša, kakor ljubezen matere do svojih otrok; Bog sam si jo je vzel za vzgled svoje ljubezni, ko je po preroku Izajiji zatrjeval svojemu ljudstvu, da ga on zapustil ne bo. Tedaj je rekel: „Ali more mati pozabiti svojega otroka; in če bi ona ga pozabila, jaz vas ne pozabim“. Mati svojih ne pozabi, in naj je še tako uboga; in če detetu sicer nima ničesar dati, ga bode grela na svojem srcu, dokler to ne jenja utripati. Tako ljubeznjivo mater imate tudi vi, kmeti in prijatelji fare sv. Ruperta. Vaša slovenska domovina se je spomnila vaših rev, ter vam danes izroči, kar je najdražjega, kar je vam najboljšega imela dati. Uboga je ta mati, ni tako mogočna, kakor druge, a zato je njena ljubezen le še bolj goreča in z gorečo ljubeznijo se je omogočilo postaviti lepo šolsko palačo, ktero bodo danes preč. g. dekan blagoslovili ter jo izročili posebno angeljem varhom, da bi oni razprostrli nad njo svoje perute ter varovali hudega mladino, ki bode tja prihajala, učiti se za življenje in smrt potrebnih nauk.

Prijatelji! Jaz sem tukaj vaš domačin in izrastel sem iz vaše sredine. Marsikterikrat sem v daljni tujini mislil, kaj neki bi se vam moglo

dati, da bi za vas najboljše bilo. Česar takrat nisem mogel upati, je danes izpolnjeno, ko je med vami tukaj zavod ustanovljen, na ktereга sem leta in leta mislil. — Zato vam danes povedati ne morem, kako sem srečen današnjega lepega dne, in kako me veseli, da so gospodje meni dali čast, da se bodem danes v vašem imenu, prijatelji in znanci fare sv. Ruperta, tukaj pred Bogom zahvalil naši materi slovenski domovini, ktera nas ni pozabila; da se bodem zahvalil tistim dobrotnikom, ki so za novo stavbo tako veliko storili ter s tem položili podlago sreči vaših otrok.

Vsakteri človek želi biti srečen, in kakor posamezni ljudje, tako hrepenijo za srečo celi národi. V čem pa obstoji prava sreča, kje bomo našli boljših časov? Ali v bogastvu? — Stara basen pripoveduje, da je bil enkrat človek (Midas) ljubljeneц bogov, kteremu je baje bog obljubil, da mu izpolni prvo željo. In želel si je, naj se vse spremeni v zlato, česar se bo on dotaknil. A glej reveža! Vzel je kos kruha, a kakor hitro se ga je dotaknil, postal je kruh zlato in ni ga mogel jesti; prijel je za vrč vode, a takoj se je voda spremenila v bliščeče zlato, revež pa je zraven žeje umiral. Tako se godi z bogastvom; ono ljudij srečnih ne dela. In užitek ter čast! O kako puhlo je vse to! Za tem pa danes ljudje derejo, ali ravno zato se nam sreča vedno bolj izgublja, zato se od leta do leta slabše godi.

V užitku in bogastvu kristijan ne išče svoje sreče, išče jo drugod. „Tedad bodeš srečen, če bodeš zapovedi božje izpolnoval, ktere je Bog po

Mojzesu zapovedal“. (I. Kron. 22, 13). In na drugem mestu pravi sv. pismo: „Ako bodete hodili po mojih postavah in spolnovali moje zapovedi, vam bom dal dež o pravem času, zemlja bode rodila rastline in drevje bo polno sadú; siti bodete kruha in brez strahú živeli v svoji deželi“. (III. Mojz. 26, 31.)

Danes se vam, farani sv. Ruperta, otvarja nov vir take prave sreče. Srečo moramo iskati v sebi, ne zunaj sebe; zanjo moramo sebe pripraviti in potem jo bo nam Bog dodelil. Danes bomo slovesno blagoslovili kraj, v katerem se bodo vaši otroci učili božje zapovedi spolnovati, voljno Bogu vbogati, njega ljubiti in po njegovih postavah hoditi. Če se bodo tega tam naučili, potem je Bog zavezan, da izpolni nad njimi svoje obljube, da jim dá blagor zemlje, da jim deli neskončne zaklade svoje milosti. Blagoslovili bomo katoliško šolo, kjer se bodejo otroci vseskoz poučevali v verskem duhu, kjer bo sv. vera ves nauk prešinjala, kakor sol okusno jed, kakor kvas moko za kruh.

„Kdo je revnejši, kakor otrok; brez voditelja se izgubi“ (Brentano). Bog je dal sicer nam vsem voditelja, ki je mogočnejši in razumnejši, kakor kateri koli človek, to je angelj varih, a angelj varih nas varuje navadno le tam, kjer nas človeške moči braniti ne morejo; kjer so pa ljudje postavljeni ljudem kakor varihi, tam Bog tem prepušča skrb. Taki varihi ste otrokom vi stariši, taki varihi so tisti, ki mladino učijo in če stariši in učeniki svoje dolžnosti ne spolnujejo, potem se bo le redkokdaj zgodilo, da bi angelj varih ču-

dežno branil mladino pred tisočerimi nevarnostmi, ktere jo na vseh stranéh obdajajo.

Ktere so tiste dolžnosti, ktere imate vi stariši in ktere imajo varihi do vaših otrok? Te so :

1. ljubiti otroke s pravo krščansko ljubeznijo;
2. priskrbeti jim potrebni živež in nauk;
3. dajati jim lep izgled;
4. brez prenehanja za nje moliti.

I. Ljubiti otroke s pravo krščansko ljubeznijo.

Kar je rastlini solnčna toplota, to je otroškemu srcu ljubezen, pa le prava krščanska ljubezen. Tudi zverina ljubi svoje mlade, a ta ljubezen je le natorna. A taka ne sme biti ljubezen do otrok. Ta mora biti krščanska; postane krščanska pa še le, kedar otroke ljubimo, ker so božji otroci, ker so podoba božja. Ali koliko je starišev, ki ljubijo v svojih otrokih samo svoje meso, in koliko je otrók, ki starišev ne poznajo, ki ne uživajo ljubezni in ki so, kakor rastlina, na katero solnce nikdar ne prisije. — Nune ki so prišle sem vaše otroke učit, bodo imele kaj ljubezni tudi še do tistih otrok, ktere zdaj morebiti vse zaničuje; ogrele jih bodo s svojo ljubeznijo ter jih požlahnovale v prepričanju, da je človek tem bolj Bogu podoben, tem bolj ko ga ljudje zapuščajo. Starišem pa, ki ljubijo le svoje meso v svojih otrokih, bodo dajale pravi vzgled, kaj jim je treba ljubiti na svojih otrokih.

II. Ali dobivajo otroci dandanašnji potrebni nauk? Od starišev, ali v šolah? „Zlat nauk več velja, kakor zlat denar“, pravijo škof Slomšek, in vendar je toliko starišev, ki le za to skrbijo, kako bi mogli otrokom zapustiti dosti denarja.

Le malo je očetov in mater, pri katerih je zlat nauk res več, kakor zlat denar. „Če imaš otroke, poučuj jih in vnemaj jih iz mladosti“ (Sir. 7, 25). Rimski katekizem nas uči: „Kakor je po božji postavi zapovedano, da morajo otroci svoje stariše v časti imeti, tako je dolžnost starišev, podučevati otroke v svetih naukih in v lepem zadržanju, da bodo Boga častili. Največja sramota je, če nekateri stariši skrbijo edino le za to, da bi otrokom premoženja nabrali, na pobožnost in lepo življenje pa ne mislijo; po tej poti zapuščajo svojim otrokom z bogastvom vred tudi svoje grehe.“ A kako hoče človek otroke učiti naukov, katerih morebiti sam ne zna? Danes se vam bo dala šola za vaše otroke, kjer bodo šolske sestre dajale otrokom tisti nauk, ki je mladini to, kar je solnce rožicam; pripovedovale jim bodo, kako morajo Boga in stariše ljubiti, kako morajo dobro delati in hudega se izogibati.

III. Treba je otrokom lepega vzgleda. Besede in nauki ne pomagajo nič, kjer manjka vzgledov. „Bodi vernikom vzgled v besedi, v obnašanju, v ljubezni, v veri in čistosti“ (I. Tim. 4, 12), opominja sv. Pavel svojega učenca. Ravno to hoče Bog od vsakega očeta, od vsake matere. Ura, ki sicer gre, ktere kazalniki pa ne kažejo nič, ali ne kažejo prav, taka ura ni nič vredna; tako tudi stariši in učeniki ne veljajo nič, kateri otrokom pravega vzgleda ne dajejo. V novi šoli, katero vam je postavila slavna naša družba sv. Cirila in Metoda, bodo imeli otroci in vsa mladina pravi vzgled. —

Pravo katoliško življenje med národi ne more

dolgo obstati brez samostanov; duhovniki ljudi učijo, dajejo jim tudi vzgled, a ljudje teh vzgledov tolikokrat nočejo posnemati. V samostanih pa imajo ljudje in imajo otroci bolj očividni vzgled. Kedar ljudje in posebno otroci vidijo, kako sestre same vbogajo predpostavljenim, kako so se odpo-vedale vsemu, nimajo premoženja, ne iščejo veselje, kako so si postavile kot zadnji namen svojega življenja le Bogu služiti in bližnjemu biti v prid, — glejte, najbolj nevernemu človeku se mora pri tem srce omehčati, koliko bolj pa otrokom, ki so po svoji naravi mehkega srca, ki so po svoji naravi pripravljeni rasti naravnost kvišku proti Bogu, kakor drevesce proti solncu, če ga le kdo podpira in drži. Tega vzgleda in navoda k dobremu življenju je otrokom najbolj treba. Poduk je neobhodno potreben, a potrebnejši je lepo vedenje, potrebnejši je tisti nauk, kateri v mladini hude strasti kroti, kateri mlado voljo k dobremu naganja, kateri otroka k dobrim delom navaja. Poduk v posvetnih vednostih hoče imeti sv. cerkev združen s podukom lepega življenja; tak poduk je res katoliški in tak poduk bi želeli za vse naše šole.

Tam na velikem oltarju vidite podobo Izveščarjevo z odprto knjigo, v kateri sta dve črki: alfa in omega, to je: začetek in konec. To je in to mora nam biti Kristus Gospod: začetek in konec našega življenja, začetek in konec tudi pri vzgoji mladine. On je vogelni kamen, ktereга so zidarji zavręli; pa ker so ga zavręli, zató vaši otroci niso več taki, kakoršni bi morali in mogli biti; zato vaši posli niso več takšni, kakoršni so

bili nekdej! Kristus mora zopet postati vogelni kamen pri vzgoji otrok.

„Bolj ko si sovražniki vere prizadevajo pridobiti neskušene ljudi in posebno mladino, s tem, da jih učijo reči, ktere spridijo njihovo čednost, tembolj si moramo prizadevati, da bi se podučevalo v katoliškem duhu.“ (Leon XIII., 21. aprila 1878.) Vi ste to dosegli, ljubljeni v Kristusu; vaša šola bo to izpolnjevala in z božjim blagoslovom s časom prinašala veliko sadov.

IV. Seveda: z božjim blagoslovom, za ktereга moramo Boga vsekdar prositi, „ker tisti nič ni, ki seje; tudi tisti nič, ki priliva, vse pa je tisti, ki daje rast“; zato moramo brez prenehanja za otroke moliti. Bila je enkrat neka mati, ki je imela neubogljivega, malopridnega sina. Ali Bog je uslišal njene prošnje in njenih solz ni zavrgel, ktere so obilno kropile zemljo, kedar je molila; in glejte, njen sin se je čudežno izpreobrnil in je postal velik svetnik: sv. Avguštin. Molite tudi vi, matere, za svoje otroke; z vami bodo zdaj molile sestre, in če je Jezus Kristus obljubil: „Prosite in sprejeli bode“te, če je obljubil: „Za karkoli bode“te očeta v mojem imenu prosili, bo vam dal“, ali ne more potem izpolniti prošnje, če bode“te vsi molili za vaše otroke, da bi jim Bog dal pravo pamet, ubogljivost, ponižnost, ljubezen do čednostij in pravo gorečnost do svete katoliške cerkve?

Zato se, krščanski poslušalci, danes vese limo. Naša domovina se je spominjala vaših otrok. Ali morete vi lastne matere, vi očetje, jih pozabiti? To ne more biti in se nikdar zgodilo ne bo. Do

vas, krščanske kmetice, bi se z jedno besedo obrnil: Bog sam je postavil materino ljubezen kot vzgled vsaktere ljubezni; pokažite, da imate res tisto pravo ljubezen do svojih otrok, in ne pripustite, da bi vaši otroci mimo lepe katoliške šole hodili kam drugam. Potem pa bi vas še nekaj prosil: Glejte, šolske sestre so prišle sem vam služiti, za vaše otroke skrbeti; one ne iščejo bogastva, ne časti; zadovoljne so, če bodo med vami našle malo ljubezni in vsakdanji kruh. Približujte se jim z ljubeznijo, z zaupanjem in prijaznostjo ter ne pozabite jih. „Živini, ki dela, gobca ne smemo zavezati“, pravi sv. pismo. „Delavec je vreden svojega plačila“; torej dajte jim včasih kaj, kedar imate kaj dati. Dobra stvar hoče, da jo podpiramo. Vaši prijatelji, ki so do sedaj dajali za stavbo, bodo tudi še za naprej storili, kar je v njihovih močéh, da bo s časom prišlo vse v red.

Vam pa, prečastite sestre, ki boste prevzele poduk v novi šoli, danes izročujemo mi, cela fara sv. Ruperta, celi okraj, svoje otroke, in Jezus Kristus, dobri pastir, jih vam izročuje. Če vam bo poduk težaven, ne izgubite potem poguma; pridne ovčice pasti je lahko, izgubljene ovčice iz trnja dobivati je bolj težavno; a več ko jih boste iz trnja izbrale, tem bolj boste podobne tistemu pastirju, ki pusti 99 pridnih ovčic ter gre iskati jedno izgubljeno. Učite otroke pridnim biti, ljubiti svoje stariše, ubogati jim, moliti, sprejemati sv. zakramente.

Prečastiti dobrotniki šole, ki je zdaj končana: Vam se zahvalim v imenu vseh faranov. Bog naj vam obilno povrne, kar ste storili. „Kdor jednega

teh malih sprejme, ki v mene verujejo, ta mene sprejme“, pravi nebeški pastir. Vi ste tukaj postavili hišo, ki jih bo sto in sto sprejemala, sto in stokrat bode tako sprejet v otrocih Jezus Kristus, prijatelj otrok. „Kar ste najmanjšemu izmed vas storili, storili ste meni“, pravi zopet Jezus Kristus; torej njemu je postavljena ta šola, naj jo On blagoslovi in naj vsem vse tisočerno povrne. Otroci in sestre bodo za vse molili, in enkrat, ko nas vseh ne bo več, bodo tisti, ki za nami pridejo, v zgodovini slovenskega ljudstva brali, kako je národ, ubožni národ, zraven mlačnih državnih šol zidal si sam katoliške šole; brali bodo v zgodovini, kako so kmetje iz fare svetega Ruperta zastonj vozili in delali polni navdušenja za sv. katoliško stvar. — In ti, Izveličar naš, Jezus Kristus, kteremu je tú postavljen nov dom, kraj, kjer se naj uči mladina tebe ljubiti, blagoslovi šolo in vse, ki bodo kdaj v njo prišli; blagoslovi stariše otrok, utrdi učiteljice, da poguma ne izgubijo, blagoslovi dobrotnike in vzdržuj tej fari ter vsem Slovencem in katoličanom trdno sveto vero in ljubezen do svoje domovine. Amen.

* *

Slovesno sv. mašo je daroval preč. g. dekan Jan. Wieser ob asistenci čč. gg. župnika A. Gabron-a, mestnega kaplana Jos. Rozman-a in provizorja J. Hribarja. Cerkveno petje so jako točno in lepo oskrbeli vrli pevci iz Kloštra pod vodstvom preč. g. župnika Fr. Korman-a.

Po sv. maši se je odpela zahvalna pesem „Te Deum“, potem pa se je pomikal spreved z banderi

iz cerkve k blagoslovljenju nove šole. Med potjo so se molile litanije. Blagoslovil je šolo preč. g. dekan Wieser. Lepe so molitve in ceremonije, s katerimi se novo poslopje izroča svojemu namenu. Naj bi se želje, izrečene v cerkvenih molitvah, izpolnile in nebeški blagoslov vedno rosil na novo šolo, na učiteljice in učečo se mladino!

2. Slavnostno zborovanje.

Ko je bilo šolsko poslopje, koje so si udeleženci ogledali tudi v posameznih delih ter občudovali lepo ureditev, blagoslovljeno, vršilo se je na prostornem vrtu slavnostno zborovanje podružnice sv. Cirila in Metoda za Velikovec in okolico. Vrt je bil poln ljudstva, ki je nepremično stalo, poslušalo govornike in navdušeno pritrjevalo vnetim besedam. Bil je slikovit prizor. Solnce je toplo sijalo, nebo jasno gledalo po tolikem deževju na nas, kakor bi se z nami veselilo našega dela!

Gg. pevci iz Kloštra so najprej odpeli pesen „Naša zvezda“, spremljano na harmoniji. Potem je g. Vek. Legat v imenu slavnostnega odbora s pristrčnimi besedami pozdravil vse došle Slovenke in Slovence, zlasti drage goste iz sosednih slovenskih dežel.

Slavnostni govor je govoril č. g. stolni kaplan Matevž Ražun. Govoril je ognjevito, prepričevalno, da so vsi poslušalci pazljivo sledili krasnim besedam.

Slavnostni govor.

Kakšno veselje, dragi zborovalci! Solnce nam tako milo sije; zvonovi s stolpa, kako ra-

dostno donijo; in topiči, ali jih slišite, kako i oni na ves glas oznanjajo veselje in radost na daleč okrog? In tudi nam, vrle Slovenke, dragi Slovenci, tudi nam veselja triplje srce! O kaka radost, toliko navdušenih rodoljubov videti zbranih, od blizu in daleč došlih na veseli praznik koroških Slovencev!

Na veseli praznik koroških Slovencev! Kako pa to? Se sme in more tudi koroški Slovenec veseliti? Znano je celemu svetu, kako trda se nam godi, kako zdihujemo in umiramo pod težko butaro národne sužnosti! Kako pa to, da danes veselja poskakujemo? Je mar prišel zaželjeni rešitelj, ki je „razdrobil težke spona, da prost je zopet tužni Korotan?“

Dragi moji, kaj poprašujemo po vzroku našega današnjega veselja? Saj imamo v svojih srcih vsi eno misel, vsi eno in isto upanje, isto nado, da — dovolite mi besede pesnika Gregorčiča: „Kalvarijo svojo naš rod je imel in dneve prebridke trpljenja; a zdaj — danes — mu rešitve je zor zažarel: napočil mu dan je vstajenja!“

Kaj ne, zbrani rojaki, da sem jo uganil: to je vzrok našega veselja! To nam je razvedrilo sicer tužno oko in ga napolnilo s solzami veselja, ker nam je današnji dan prinesel zoro národnega vstajenja, upanje, ki je že tako celo pojemalo v naših srcih! Danes se dviga na novo; danes postalo je krepko, postalo je živo in močno! S silo prodira iz tesnega srca na jasni dan v krepkih slovenskih glasovih: Danes začnemo koroški Slovenci zopet živeti! Novo živ-

ljenje, nova moč nam dohaja; vánjo zaupamo, da nas bode utrdila in ohranila trdne in krepke!

In od kod prihaja ta moč? Kdo je, ki nas navdaja z novim, tako trdnim zaupanjem?

Ozrite se sem na to-le poslopje; pogledjte nad vhodna vrata: od ondot se blestí odgovor v zlatih črkah; naša nada, naše upanje je: „Národna šola“! Ona nam bode studenec, iz kterega bomo zajemali novo moč in novo srčnost! Ona nam bode mogočni steber, ob kterega se bomo upirali ob času nevarnosti! Nánjo uprti, dragi Slovenci, bomo srčno zaukali: „Naj tedaj nad nami strašna burja naj se znese, skala poka, dob se lomi, zemlja naj se trese: bratje, mi stojimo trši, kakor zid ograde!“

Odtod naše veselje, odtod naša radost današnji dan! Saj je to rojstni dan naše „Národne šole“ — lahko rečem: prve slovenske šole na Koroškem!

Kdo bi se pa tudi ne veselil? Pogledjte vendar, mile Slovenke, dragi Slovenci, prelepo poslopje; za nas borne Slovence prekrasno palačo! — Mnogo truda nas je stala prelepa hiša, mnogo skrbij in mnogo žrtev od vseh strani — in zdaj je veselje tem večje, in tem bolj ljuba in draga nam je naša „Národna šola“! Tem večje ko so bile težave, preden je stala pred nami, kakoršno jo vidite, s tem večjim veseljem jo gledamo danes!

„Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača!“ — ste že videli kdaj tako očividno dokazano resnico znanega slovenskega pregovora?

Zrno za zrnom zbirale so podružnice sv. Cirila in Metoda po celem Slovenskem darove za velikovško šolo, in — zrno za zrnom pokladale so vrle Slovenke in požrtvovalni rojaki krono za krono „domovini na oltar!“ In v pravem pomenu besede: kamen do kamena so dovažali tukajšnji okoličani, opeko do opeke, pesek do peska, bruno do bruna — tako dolgo, dokler se vsi ti darovi, vse te žrtve, ves ta trud in vse te skrbi niso združile v prelepo „Národno šolo“ v Št. Rupertu pri Velikovcu!

„Viribus unitis!“ dà: z združenimi močmi je slovenski rod postavil našo „Národno šolo“, z združenimi močmi, katerim se čudijo i tisti, ki sicer za nas nimajo ni dobre besede. Zato se pa danes tudi s ponosom in z združenim veseljem veseli vsa Slovenija prekrasnega sadú one vzvišene, one res krščanske, bratske ljubezni, ki ne gleda na osebo, ampak na dobro reč!

Na dobro reč, dragi rojaki! „Duh je, ki oživlja“, te besede sv. pisma veljajo tudi za današnjo slavnost! Četudi nas namreč pogled na prekrasno poslopje navdaja z veseljem, glavno veselje prihaja od drugod: „Duh je, ki oživlja!“ Duh je, ki radost, up in srčnost vlija v naša srca: duh naše „Národne šole“, duh verni in národni, duh, ki sta ga našim prednikom prinesla sv. brata Ciril in Metod in ktereга bodo pod varstvom sv. Cirila in Metoda slovenski mladini vlivale naše vrle šolske sestre!

Novo šolo smo dobili! — „Šola pa, če

prava ni, je bolje, da je ni!“ — pravijo slavnoznani škof Slomšek.

In res je tako! Kakor zdravilo, ako ni pravo, ne samo nič ne pomaga, ampak le škoduje; in kakor hrana, če je pokvarjena, ne samo ne krepča trupla, ampak ga slabí in mu napravlja raznovrstne bolezni: ravno tako je tudi s šolo! Če ni prava, če ni dobra, ne samo nič ne koristi, ampak sila veliko škoduje. Zato pravijo Slomšek: „Šola pa, če prava ni, je bolje, da je ni!“

Kdo bi o tem dvomil, da so šole same na sebi koristne, da so potrebne? Kdo bi mogel le za trenutek trditi, da šol ni treba, da so brez vrednosti in brez koristi? Ne, dragi poslušalci! Tudi mi in ravno mi, tako razupiti konservativni Slovenci, katerim se tako pogosto očita, da smo nasprotniki šole, da smo mračnjaki, ki si pri ljudstvu želimo in hočemo temo nevednosti: tudi mi in ravno mi imamo odkritosrčno prepričanje, da so šole potrebne! In cerkev, kateri se predbaciva, da je sovražnica omike in znanosti: ravno cerkev je že davno prej, ko še nobenega široko-ustnega naprednjaka površna učenost ni razsvetljevala teme nevednosti, ravno cerkev je z dejanjem in ne z jezikom pokazala, kako zelo ceni šolo! Hočete dokazov? Odprite knjigo zgodovine: vsaka njena stran nam to spričuje! — Prof. dr. A. Cigoj piše v svoji knjigi: „Socijalno delovanje sv. kat. cerkve“: „Z razširjevanjem krščanske vere razširjale so se ob enem tudi šole. Katehetska šola v Aleksandriji (od l. 160—195.), na kateri se je učil in pozneje sam poučeval učeni Origen,

priča, da je katoliška cerkev že zgodaj skrbela za učitelje in pouk. V Edesi v Siriji je ob koncu 2. stoletja pobožni in učeni Protogon učil fante brati in pisati. Od konca 2. stoletja najdemo šole skoro pri vseh škofijah na vzhodu in zahodu...“ — in tako gre naprej skoro vsa stoletja. Ko se država niti zmenila ni za šole, je bila cerkev jedina, ki je skrbela za pouk in omiko ljudstva; cerkev jedina je ustanavljala in vzdrževala šole! S tem pa je mnogo koristila in je storila veliko dobrega, ker dobre šole so vir in podlaga časne in večne sreče ljudstva. — A le dobre šole so národu sreča — slaba šola pa, ki prava ni, je boljše, da je ni!

In žalibog, da moramo skoro o vseh naših sedanjih šolah reči: v marsičem bi bilo bolje, ko bi jih ne bilo, zató, ker niso prave! — Prave pa niso že po svoji uravnavi, ker so sestavljene na brezverski podlagi, na postavi, ki so jo papež imenovali „leges abominabiles“ — ostudnoškodljive postave.

Šola, dragi zborovalci, ki nima za prvo in najimenitnejše to, kar je res najimenitnejše, namreč v nebesih Boga, v človeku pa dušo, taka šola ni in ne more prava biti! Slovenci! Bog nas je ustvaril — ustvaril nas je iz duše in telesa — ustvaril nas je za večna nebesa! Zato je pa tudi naša dolžnost bolj in bolj spoznavati svojega Boga in ga spoštovati kot svojega najvišjega Gospodarja! Naša dolžnost je skrbeti ne samo za truplo, ampak tudi in pred vsem za dušo, ker je imenitnejša od trupla in neumrjoča! In naša dolžnost je, skrbeti ne le za minljivi

svet, ampak z veliko večjo skrbjo si prizadevati tudi za srečno večnost! Na tej podlagi mora stati vsaka prava šola — in šola, ki te podlage nima in se na te resnice ne ozira že po svoji osnovi, taka šola prava ni! Šola pa, ki prava ni, je bolje, da je ni!

„Ako šola ni v tesni zvezi s cerkvijo in s krščansko družino, je najhujša sovražnica obéh. Taka šola je nasprotna družini in nasprotna cerkvi, ki srca mladine odtujaše starišem in cerkvenemu duhu ter jih vzgaja v brezverne, ali gledé na vero vsaj čisto mlačne ljudi“ — tako so se izrekli nemški škofje l. 1872. Da je to resnica, kdo bi se o tem ne bil prepričal že toliko in tolikokrat? — Šola pa, ki donaša takšen sad, ne more prava biti — in bolje bi bilo, da je ni! —

Dalje! Uspešen poduk mogoč je edino le s pomočjo jezika, katerega učenci umejo, to je: v materinem jeziku! — Tako nas uči zdrava pamet, ki pravi, da se reči, ktere ne razumem, tudi ne morem naučiti tako, da bi si jo ohranil za življenje! Tako nas učijo vsi trezni vzgojevalci mladine, ki trdijo, da mladino poučevati v tujem, jej neznanem jeziku, se pravi: prazno slamo mlatiti! „Je sicer veliko ropotanja, pa malo zrnja!“ To nas uči tudi zgodovina omike vseh národov, ki pripoveduje, da so vsi tisti, ki so kak národ povzdignili do višje omike, to dosegli s pomočjo materinega jezika tistega národa! — In vendar: kljub zdravi pameti, kljub naukom vseh pametnih vzgojevalcev mladine, in kljub naukom zgodovine,

ki je vendar „magistra vitae“ — učiteljica za življenje: kljub vsemu temu so vse šole po slovenskem Koroškem — izvzemši tri — vse nemške! Take šole pa prave niso! In šola, ki prava ni, je bolje, da je ni!

Še nekaj, dragi rojaki! Popotnik je človek na svetu. „Srečno svojo pot hoditi, ima mladino dobra šola učiti — dobra šola za življenje!“ — Za življenje pa — dovolite mi vprašanje: Zadostuje-li za življenje, če človek zna brati, pisati, računati? Če pozna zgodovino, naravoslovje in Bog vé kaj še? — Dragi moji! Koliko jih je, ki so se veliko učili in tudi mnogo kaj znajo, ki so res učeni ljudje, — a „življenja srečno pot hoditi“ pa le ne znajo, ker je glava sicer polna, srce pa je prazno! Ne in stokrat ne: znanje samo, naj bo še tako veliko; učenost, naj bo še tako občudovanja vredna: sami nista v stanu utemeljiti srečnega življenja niti za ta svet! Za to je treba še več: potreba je dobrega srca, trdne volje, trdnega značaja! A ravno to naše šole večinoma zanemarjajo, in rekel bi: morajo zanemarjati, ker so že tako uravnane, da jim je prva in glavna reč znanje; za vzgojo srca pa ni časa ne volje, pa tudi ne edino uspešnega sredstva, ki se imenuje vera! Tudi radi tega naše šole niso prave, — in še enkrat rečem: Šola pa, če prava ni, je bolje, da je ni!

Drugačna pa bode naša „Národna šola“, ki bode šola po duhu sv. Cirila in Metoda!

Kaj sta bila in sta nam še sv. brata Ciril

in Metod, vam je znano: onadva sta apostola Slovanov; prinesla sta nam sv. vero — v slovenskem jeziku.

Bili so časi, ko še naši predniki Slovenci niso bili kristijani — častili in molili so krive bogove. Vera starih Slovanov je bila sicer blažja, je bila boljša, kakor so bile vere marsikterih drugih malikovalcev: a prava, zveličavna vera pa le ni bila. One vere naši predniki niso poznali, ki tako odločno odgovarja na vprašanja: Odkod in zakaj je človek? Neznana jim je bila vera, ki nas uči Boga ljubiti in ga zaupljivo klicati: „Oče naš, kateri si v nebesih!“ Naši predniki so sicer verovali v neumrjočnost človeške duše, verovali so v večno življenje — niso pa poznali in niso imeli tiste podpore, one močne hrane, ki daje večno zveličanje. Vse to sta jih učila sv. brata Ciril in Metod, ki sta jim prinesla „v desnici sv. križ, v levici zlate knjige, navdihnjene z nebes!“

V tem duhu sv. Cirila in Metoda bode delala tudi naša „Národna šola“ in mora delati tem bolj, ker druge šole tega ne delajo v isti meri, kakor bi bilo potrebno! — Res je, da smo Slovenci že katoličani, in menda smo tudi prav vereni in pobožni národ. Ravno tako je pa tudi res, da med nami živa vera pojema tako celó, da se je po pravici bati — ne za vero, pač pa za verni slovenski rod! Posebno mladina je, ki se, izstopivša iz šole, za vse drugo bolj briga, kakor za vero, in posebno mladi priraščaj slovenskega národa je, ki se svoje nevere prav nič ne sramuje, marveč se ž njo celó še ponaša — tudi že

na kmetih. To pa zató, ker že v marsikteri družini ni več one žive vernosti, ki mora vzgojo prešinjati, da donáša dober in ne piškav sad — in to pred vsem tudi zató, ker naše brezverne šole nikakor ne morejo mladine učiti istega spoštovanja do vere in istega prepričanja o njenem božjem izviru, ki človeku daje moč, vero spoštovati tudi tedaj, ko jo drugi zaničujejo!

Kar pa zanemarja družina in česar ne morejo storiti druge šole, to naj bi izvrševala naša „Národna šola“! Kot drugi Ciril in Metod naj ogreva in vnema mlada srca za nebeški nauk najboljšega prijatelja mladine; z dobrim vzgledom naj jih navaja poštenega krščanskega življenja! Kot drugi Ciril in Metod naj pa tudi slovenske otroke uči ljubiti in spoštovati svojo slovensko besedo, svoj materin jezik!

„Po nemščini se je svoje dni v naše kraje vrinila kriva vera, po nemščini se nam tudi v naših časih ponuja.“ Mar temu ni tako? Kdor misli, da to ni res, naj mi tukaj na Koroškem imenuje le enega Slovenca, ki ljubi svoj rod in svoj materin jezik, a ni ob enem tudi veren katoličan! Ne najdete ga! „Ako smo trdni Slovenci, smo tudi zvesti kristijani“, so rekli že imenovani škof Slomšek.

Sv. Ciril in Metod sta naše prednike učila v njihovem materinem, slovenskem jeziku, in ker še Slovenci takrat niso imeli svojih slovenskih črk, sta jim iznašla posebne, staro-

slovenske pismenke in sta jim na slovenski jezik predstavila sv. pismo.

Tako bode delala tudi naša „Národna šola!“ Slovenski jezik jej bode pripomoček, s katerim bode učila njeni skrbi izročeno deco; slovenski jezik jej bode pa tudi glavni predmet, katerega šolarje dobro naučiti jej bode glavna skrb.

Drage Slovenke! vrli rojaki! Mar nismo Slovenci po krvi in po jeziku? Mar se ne pretaka slovenska kri po naših žilah? Mar ni zemlja, na kateri je tekla naša zibelka in ktera nas redi: mar to ni zemlja slovenska? In pesmice, ktere so mamka peli ob naših zibelkah, ali niso slovenske — in glasovi, ki so prvi doneli na naša ušesa: ali niso bili slovenski? In besede, prve besede, ki jih je jecljal naš jezik: ali to niso bili nam mili glasi slovenski? — In te besede, te glasove, mile mi sestrice slovenske, dragi mi bratje slovenski: te besede materine naj bi mi ne spoštovali, te besede naj bi mi ne cenili više, kakor kak drug jezik? To besedo materino naj bi mi mi zametavali in naj bi se poprijeli drugih, nam tujih glasov? — Pač si mnogi to želijo, zato so nam usilili nemškutarske šole, za ktere ne maramo! A te želje jim ne spolnimo! Tako nehvaležni svojemu materinemu jeziku nočemo biti! Marveč radi ga hočemo imeti, spoštovati ga hočemo in paziti, da ga ne pokvarimo ali celó ne zgubimo!

Ti pa, naša mila „Národna šola“, ti nam likaj naš materni jezik slovenski,

ti nam ga pili, ti ga uči našo mladino tako lepega, tako milega govoriti, kakoršen je! Očisti ga v ustih naših istih grdih peg, s katerimi so ga oskrunile nemčurske šole! Ti, „Národna šola“ naša, ti moraš dokazati, da naš jezik ni grd, da ni spakedrana zmes iz drugih jezikov! Ti moraš in bodeš dokazala, da tudi tukaj na slovenskem Koroškem je edino le slovenščina pravo sredstvo uspešnega poduka v šoli!

Dà, ti: „Národna šola!“ ti mladež našo druží!
 Da veri, domu, carju zvesto služi:
 Za to že nežna srcá navdušuj!
 Pred vsem jih uči jezik spoštovati,
 Ki v njem pri zibelki je pela mati:
 Domači jezik, pótlej še le tuj!“

Včeraj mi je poslal prijatelj iz Kranjskega 10 kron za našo velikovško šolo in je pridejal željo: „Želim, da bi vam bila nova šola mejnik med hudo preteklostjo in srečnejšo bodočnostjo!“

S to željo, dragi rojaki, sklepam tudi jaz svoj govor! Bog daj, in sv. Ciril in Metod nam to izprosita: da z današnjim dnevom se nam začnejo boljši časi; da z današnjim dnevom minejo dnevi prebridki trpljenja in napoči zora národnega vstajenja i nam koroškim Slovencem!

Burno odobravanje je sledilo vnetim besedam.

G. blagajnik glavne družbe, državni poslanec
 A. Koblar, spregovori potem nekako tako-le:

„To je dan, ktereга je Gospod napravil“, ne le, ker nam je po tolikem deževju zopet zasijalo milo solnce, marveč ker z otvoritvijo nove národne šole tudi koroškim Slovencem zasije zarja boljše bodočnosti. Pozdravlja zbor v imenu odsotnega družbinega predsednika, se zahvaljuje vsem, ki so na ta ali oni način pripomogli k šoli, izroči č. predstojnici ključ hiše ter pristavi, da se šolskim sestram danes izroča še drugi ključ v višjem pomenu, da namreč z dobrim naukom odpirajo mladini pot k pravi veri in národni omiki.“

Preč. g. kanonik dr. Mlakar predstavlja z daljšim nagovorom č. šolske sestre in opiše njih postanek, razvitek in blagoslovno delovanje po raznih šolah na Slovenskem. Postanek č. šolskih sester kaže, kako iz malega raste veliko. Sestre obljubujejo, da hočejo vse svoje življenje posvetiti le učeči se mladini, to bodejo gotovo tudi izpolnile, samó da jih i mi zadosti podpiramo. Govornik se zahvali odboru družbe sv. Cirila in Metoda, da je pozval šolske sestre tudi na Koroško, želi, da ostane blagoslov božji na tej hiši, da napoči boljša bodočnost tudi koroškim Slovencem, da ostane navdušenje za to dobro stvar nespremenjeno in da sestre prav dobro in srečno izvršujejo svoje delo. (Odobrovanje.)

G. kaplan J. Rozman poudarja, da se moramo današnje slavnosti veseliti ne le kot Slovenci, temveč še posebno tudi kot Avstrijci; zakaj nova šola nam bo vzgojevala dobre katoličane, a katoličan je tudi dober državlján; šola nam bo vzgojevala vrle Slovence in Slovenci so ter ostanejo

tudi zvesti Avstrijci. Predlaga torej, naj veliki slavnostni zbor sporoči presvitlemu cesarju udanostno izjavo navzočih. — Navzoči so predlogu pritrdili z gromovitimi „živio“-klici, zagrmeli so topiči in slovesni trenotek je zopet pokazal, kako ljubi Slovenec svojega dobrega cesarja!

Odposlala se je, izvršujoč ta sklep, sledeča brzojavka:

Cesarska kabinetna pisarna

na Dunaju.

Na tisoče zbranih Slovencev pri slovesni otvoritvi slovenske ljudske šole v Velikovcu izraža ob tej slovesni priliki Njega Veličanstvu neomajeno zvestobo in udanost.

Treiber, župnik v Št. Rupertu.

V sklepnem govoru se g. V. Legat zahvaljuje družbi sv. Cirila in Metoda, da nam je postavila šolo; vsem dobrotnikom širom slovenske zemlje, ki so na ta ali oni način pripomogli z darovi; kmetom, ki so darovali in dovažali blago za šolo, posebno pa se spominja gosp. župnika Treiberja, ki se je neumorno trudil in delal za šolo, ki se je z železno voljo poprijel dela in se ni ustrašil nobene zapreke, četudi teh ni bilo malo, in kateremu gre največja zahvala, da se že veselimo svojega národnega doma, slovenske šole velikovške. (Burno pritrjevanje.) Na-to govornik s trikratnimi živahnimi „slava“-in „živio“-klici zaključi zborovanje, pevci pa zapojó cesarsko pesen.

Ura je šla že na dve, ko se je končalo zborovanje. Ves čas so stale množice nepremično, niti najmanjša stvar nas ni motila.

Cesarjeva zahvala.

Kot odgovor brzojavu, kateri se je odposlal ob otvoritvi velikovške slovenske šole Nj. Veličanstvu cesarju, je došla sledeča zahvala:

Štev. 192, preds.

Čast. gosp. Franc Treiber-ju,

kanoniku, župniku, itd. itd.

v Št. Rupertu.

Vsled prošnje, doposlane po Najvišjem naročilu od kabinetne pisarne Nj. c. in kr. apostolskega Veličanstva s pismom od dné 29. oktobra t. l., št. 4/corr. visokemu c. kr. deželnemu predsedništvu, se naznanja slavnostnemu shodu ob otvoritvi slovenske národne šole v Velikovcu Najvišja zahvala za udanostni brzojav, doposlan po Vašem velečastju dné 25. t. m. Nj. apost. Veličanstvu.

V Velikovcu, dné 2. nov. 1896. l.

C. kr. okr. glavar: Kreuter l. r.

3. Banket.

Ob 2. uri se je pričel v gostilnici gospé Ane Aufmuth v Velikovcu banket s prosto zabavo in petjem. Udeležilo se je banketa veliko število rodoljubov iz vseh stanov. Petje je oskrbovalo pevsko društvo „Gorotan“, ki je neutrudno prepevalo domače pesni in ž njimi navduševalo navzoče. Vodil je petje znani naš slav-

ček, č. g. A. Križaj, ki se je mnogo potrudil in prišel celó večkrat v Šmihel, da je vadal pevce. Pristrčna mu hvala za rodoljubni trud! — Oglasili so se tudi kotmirski pevci. Spregovorila se je dolga vrsta navdušenih in navdušujočih napitnic. Najvažnejše naj omenimo:

Preč. g. dekan Wieser s prisrčnimi besedami pozdravlja vse došle goste in nazdravlja presvitlemu cesarju. Vsi tej zdravici burno pritrldijo in stojé pojejo cesarsko pesem.

Vč. g. posl. A. Koblar lepo nadzdravlja prezaslužnemu č. g. župniku Fr. Treiber-ju, ki se je toliko trudil, toliko delal in žrtvoval za našo šolo. Živahno so vsi pritrjevali in hvala ljudstva bodi č. g. župniku v plačilo za obilni trud.

Č. g. Treiber poudarja, da se imamo v prvi vrsti zahvaliti Bogu, ki je očividno blagoslovil naše delo, potem družbinemu glavnemu odboru in vrlim kmetom iz okolice, ter napije družbi sv. Cirila in Metoda, njenemu odboru in vrlemu ter požrtvovalnemu predsedniku vödju Tomo Zupanu.

Vč. g. Andrej Kalan, stolni kanonik iz Ljubljane, se z iskrenimi besedami spominja zlate maše rajnega Einspieler-ja, ki je kakor za oporoko zaklical Slovincem znamenite Slomšekove besede: „Ohranite zvesto vero katoliško in besedo materino“. Govornik kaže, kako se tudi današnja slavnost vrši prav v duhu Einspielerjevem. Omenja stroge discipline in uspehov, ki smo jih pridobili pri zadnjih volitvah in nazdravlja koroškim Slovincem.

G. F. Kandut poudarja, kako nas druží

duh edinosti, in napije gostom došlim iz Kranjske in Štajerske.

G. V. Legat omenja, kako važno je za národno stvar ženstvo ter nazdravlja slovenskim ženam, posebno navzočej blag. gospej Tavčar-jevi.

Bl. g. dr. Iv. Tavčar poudarja veliki pomen nove šole, ker nasprotniki sami s svojim obnašanjem (zapisali so na steno šolske sobe v novi hiši nekaj grdih besedij) kažejo, da sedanje šole ljudij ne olikujejo! Slovenci so vedno bili lojalni in zvesti državi in vendar le-ta ne preskrbuje jim potrebnih šol. Nova šola kliče državi, naj vendar enkrat gré v se in nam preskrbi takšne šole, kakoršne nam gredó. Nazdravlja slovenskemu Korotanu.

Gosp. Reš se imenom velikovške podružnice zahvaljuje vsem udeležencem.

G. V. Legat nazdravlja visokorodnemu gospodu grofu Oskarju Christalnigg-u.

Č. g. pref. Fr. Korošec se spominja blagosnega delovanja družbe sv. Mohorja in nazdravlja njenemu odboru.

G. grof Christalnigg se zahvaljuje za napitnico in poudarja potrebo slovenske vzajemnosti.

Č. g. vikar Podgorc kaže, kolikega pomena je nova šola za slovenske kmete in napije vrlim kmetom iz okolice.

Č. g. kaplan Rozman se spominja šolskih sester, ki so poklicane za učiteljice v novo šolo, in želi njihovemu delovanju najboljšega uspeha.

Spregovorilo se je še mnogo drugih napitnic, deloma resnih, pa tudi šaljevih. V res bratski

družbi smo se prijazno zabavali, dokler ni bilo treba oditi dragim gostom na kolodvor. Razšli smo se zopet na razne strani, a vzeli s seboj najlepše spomine in zavest, da smo praznovali res národen praznik. Ljudstvo, zbrano v toliki množini, se je védlo vseskozi vzorno, in ni bilo niti najmanjšega nereda.

Došli so sledeči brzojavni pozdravi:

Bled. Za lepim začetkom daj Bog še lepši napredek.
— Blejska podružnica, Ažman.

Bled. Vremena Korošcem bodo se zjasnila. — Žirovnik, Strlé.

Celje. Národni praznik, ki ga obhajate danes, bodi naj začetek lepše prihodnjosti Slovincu-trpinu na Koroškem. Živila in krepko se razvij národna šola na Koroškem. — Dr. Hrašovec.

Celje. Blagoslov božji na zavod naj rosi,
In vrle Slovence nam šola naj vzgoji.

Dr. Dečko, Dragotin Hribar.

Črnagora pri Ptuji. Radostno pozdravljamo národno šolo, naj vkorenini domačo slogo! Hvala navdušenim rodoljubom, več še takšnih trdnjav! — Serajnik, Sattler, Podvinski.

Dunaj. Imenom glavnega odbora kupil sem prostor, iz srca rad bi bil torej pri otvoritvi poslopja, ki je vzrastlo na tem prostoru po požrtovalnosti našega národa. Žal, da sem zadržan, zato pa pošiljam vam vsem Slovenkam in Slovencem, ki ste zbrani danes pri velepomembnej národnej slavnosti v Velikovcu najiskrenejše pozdrave. — Župan Hribar.

Dunaj. Národni šoli, bodoči sredini in zaslombi sv. vere ter razvitka Slovencev na Koroškem, kliče „Danica.“ Vivat, crescat, floreat!

Dunaj. Živelá priboritev na národnem polju. Naprej!
— Akad. društvo „Slovenija“.

Gradec. Da se vzgoji mladina v národnem duhu, svoj jezik ljubi, slovenstvo razširi, pomози národna šola koroškim Slovencem. — Oče Hrašovec.

Kamnik. Ob slavnosti otvorjenja prve národne šole v Korotanu kličemo združeni v duhu z vami: Slava vam zbrani slovenski naši bratje, slava vašim voditeljem, Bog živi gosp. župnika Treiberja, ohrani družbo sv. Cirila in Metoda in nje neumornega prvomestnika Tomo Zupana. — Kamniška moška podružnica.

Litija. Radostno pozdravljamo otvoritev družbine šole sv. Cirila in Metoda. Naj z božjim blagoslovom obrodi obilo sadú našim koroškim bratom. — Rodbina Svetec.

Litija. Hram prosvete, postavljen po národu samem, bodi trdnjava na meji slovenstva. — Ivan Gregorčič, Kristina Gregorčič.

Litija. Ponosno dvigaj se poslopje divno, ki v njem v jeziku materinem vzgaja naj se mladina naša. — Dr. Hrašovec.

Litija. Slava družbi sv. Cirila in Metoda! Slava koroškim Slovincem! — Občina Litija. Župan Damjan.

Litija. Dom posvečen národnosti, sprejmi in čuvaj slovensko deco. — Josipina Koblar.

Ljubljana. Bog blagoslavljalj ponos družbe sv. Cirila in Metoda: našo slovensko velikovško šolo. — Tomo Zupan, prvomestnik družbi sv. Cirila in Metoda.

Ljubljana. Vaš dom rodoljubja naj bode Slovenije viden znak, — a Vam pogumnim Korošcem k bodočnosti boljši, velik korak! Ljubljanski bogoslovci.

Ljubljana. V duhu zbranim rojakom želim najsijajnejšega uspeha národni šoli v probujo in napredek slovenstva. — Dr. Alojzij Kraut.

Ljubljana. Slovenski trdnjavi in udeležencem slavnosti gromovita „slava“. — Pevsko društvo „Slavec“.

Ljubljana. Ob tako pomenljivi slavnosti zbranim rodoljubom kliče ljubljanski „Sokol“ krepek „Na zdar“! Naj bi bil današnji dan začetek novi boljši dóbi národnega življenja koroških bratov.

Ljubljana. V národnem domu nastanjena društva čestitajo koroškim Slovincem in Ciril-Methodovi družbi k današnjemu prazniku. Otvoritev velikovške šole pomeni za Korotance orjaški napredek na polji národnega šolstva. Živel zavedni rodoljubi koroški, živela Ciril-Methodova družba. — Dr. vitez Bleiweiss-Trsteniški, Pleteršnik, S. Rutar, Lah, Pirc, Orožen, Skaberne.

Ljubljana. Živela narodna šola; naj bi vzgajala le kremenite značaje in naj bi bila nje otvoritev pričetek lepše bodočnosti. — Klub slovenskih biciklistov „Ljubljana“.

Ljubljana. Še Koroška ni propala! Pristrčen „Na zdar“ zbranim rodoljubom kličeta: Podružnica in čitalnica v Šiški.

Mokronog. Bog blagoslovi započeto delo. Živeli slavitelji narodne šole. — Podružnica sv. Cirila in Metoda.

Mokronog. V duhu z vami kličemo: Bog živi vse rodoljube, kateri so postavili prelepi spomenik narodne vstrajnosti. — Mokronoški rodoljubi.

Mokronog. Napočil je prelepi dan
Národna se šola otvarja;
Tudi tebi, tužni Korotan
Prične sijati lepša zarja!

Bralno društvo.

Opatija. Slava šolskemu društvu! Živela narodna šola! — Incko.

Olomuc. Naj narodna šola, ponos in nada naša, vspeva, dramí, blaži milo nam deco. Slava rojakom! — Wang.

Podklošter. Službeno zadržan, osebno se udeležiti današnje slavnosti, sem v duhu z vami ter kličem: daj Bog svoj obilni blagoslov šoli in slovenski mladini, da bi se izgojila zvesta Bogu, cesarju in slovenski domovini! Živeli zborovalci! — Gregor Einspieler.

Pliberk. V duhu zjedinjeni, kličemo: Živela slovenska narodna šola. — Slovenci v Šmihelu nad Pliberkom.

Ptuj. Pozdravljam vas in vam kličem: Živeli! V vstrajnosti in slogi je moč. — Čitalnica Ptuj.

Ptuj. Le tako naprej! Zmaga je naša! Bog in narod! — Slovensko pevsko društvo Ptuj.

Rožek. Zadržan, udeležiti se današnje slavnosti, pošiljam vsem udeležencem iskreni slovenski pozdrav. Rasti in razcvitaj se slovenska šola in bodi našemu národu v korist in ponos! — Jožef Paul, načelnik podružnice sv. Cirila in Metoda za Rožek.

Slovenska Bistrica. Po delu napornem napočil
Je národni radosti dan,
Ponosno poslopje naznanja
Da vznjaka se tud' Korotan!

Dr. Vošnjak.

Šmarje. Raduj se ubogi slovenski Korotan; prisijala ti je nova svetla zvezda. Živela národna šola v Velikovcu. — Dr. Jurtela, Tančič, dr. Rakež.

Tolmin. Naj vzraste pod novo streho národne požrtvovalnosti krepka generacija neustrašenih boriteljev za svetinje slovenskega Korotana. V to pomozi Bog, národ pa delaj. Slava vam vsem, ki ste zbrani. — Dr. Triller.

Vižmarje. V duhu se udeležujemo slavnosti, katero je priredila požrtvovalna ljubezen do milega materinega jezika v slovenskem Korotanu. Bog blagoslovi hišo v korist národa sezidano! Živela slovenska deca! Živeli udeleženci! — Rodoljubi iz Vižmarjev.

Vojnik. Slovenska šola živi, rasti in rodi obilnega sadú! — Dr. Žižek, Vaclavik, Vratarnik, Brezovnik, Kvas, Plevnik.

Vodice. Procvitaj in rasti nova šola družbe sv. Cirila in Metoda in prenovi Koroško. — Simon Žužek, župnik; Anton Kocijančič, kapelan; šolske sestre v Repnjah.

Volosko. Neustrašeno branite severno mejo, vsa Slovenija stoji za vami. — Dr. R. Janežič.

Žalec. Pozdravljeno slovensko vzgojevališče o priliki otvoritve, pozdravljena „národna šola“ velikovška! — Podružnica Žalska, Širca.

Veselili smo se koroški Slovenci otvoritve svoje národne šole, z nami pa so se veselili tudi drugi Slovenci, kakor so pokazala mnoga pisma in brzojavni pozdravi. Posebno so se odlikovale vrle litijske Slovenke, ki so poslale zavoj sladčic in ktere so se po blag. gospej Tavčar-jevej razpečale med banketom ter se zató nabrala prav lepa svôta, t. j. nad 154 kron. Gg. slovenski bogoslovci v Celovcu so nam namesto brzojavke izročili 45 kron z dostavkom: „Prisrčno bodi pozdravljena, Ti, toli željno pričakovana šola velikovška! Liki beli liliji razcvela si se med osatom in trnjem, katero obrastó naše domače do-

line in goré. — Bog daj, da bi pomenjal Tvoj prihod za našo ožjo domovino boljšo in srečnejšo bodočnost! — Družbi pa, koja je tako vestno prilivala tej cvetki, pošljemo tem potem v znak naše hvaležnosti 45 kron.“ — Ormoški Slovenci so poslali 6 kron z željo: „Dobrotljivi Bog razlij obilno blagoslova črez šolo danes blagoslovljeno in otvorjeno v korist mili slovenski mladini.“ — Vranska podružnica je poslala 40 kron kot „mali dar za veliko poslopje, želeča novi šoli blagoslova božjega in krepkega obstanka.“ — Vrhniški podružnici sv. Cirila in Metoda sta priredili isti dan veselico v slavo otvoritve prve slovenske šole v Velikovcu na Koroškem. Mi smo se spominjali teh, kakor tudi litijskih Slovenk, pri banketu ter jim poslali brzoglavni pozdrav.

* * *

Redni pouk v novi šoli se je začel v ponedeljek dné 26. oktobra. Oglasilo se je nepričakovano veliko otrok. Kar prvi dan jih je prišlo 72. To je najsijajnejši dokaz za veliko potrebo nove šole.

S kamenjem.

Omeniti moramo, da so se Velikovčani sami na dan slavnosti obnašali mirno, da je niso motili in da jim zató gré čast. Nekatere prenapetneže pa je pekla naša slavnost in maščevali so se s **kamenjem!** Po noči od 26. do 27. oktobra so **pobili okna** v naši šoli. Kdo je to storil, tega, ko to pišemo, še ne vémo: ali toliko moramo reči:

odgovorni za ta nesramni zločin so oni nemški in nemškutarski hujskači, ki ljudi hujskajo zoper našo šolo; odgovorni so posebej še nemški liberalno-nacijonalni časniki, ki s svojim nesramnim lopovskim pisarjenjem dražijo ljudstvo zoper nas! Kamenje je potem sad takega ščuvanja! V soboto so „Kärntner Nachrichten“ prinesle drzen članek zoper našo šolo. Za njimi so nas napadale v torek „Freie Stimmen.“ Nasprotni listi svoje privržence takorekoč pozivljajo, naj delajo zoper nas s silo. Da besede niso bile zastoj, pokazalo je kamenje, ktereга so se posluževali pobalini po noči, dočim se preteklo nedeljo po dnevu niso upali pokazati na dan. Napadli so šolo torej takrat, ko so vedeli, da morejo svoj junaški čin brez ovire dovršiti. Po nemški bi se reklo takim junakom „feige Memmen“. — Zapomnimo si to, Slovenci! Skamenjem so nas začeli preganjati. Vsakega dolžnost je, da se brani; ne bomo nastopili pot sile, kakor nasprotniki; pokazati hočemo, da stojimo višje, kakor oni, ki se družijo s pouličnimi pobalini, — pa upamo, da se tudi za nas še najde pravica!

„Kärntner Nachrichten“ se zlasti hudujejo, da nas je sprejela gospa Ana Aufmuth pod svojo streho in pozivlja Nemce, naj se ogibljejo te gostilne. Slovenci! Gospa Aufmuth nam je postregla v nedeljo v vsakem oziru izvrstno; dolžnost naša in vsakega slovenskega domoljuba je, da se oklene Aufmuthove gostilne in da ne hodi k nasprotnikom. Ravnajmo se po geslu „svoji k svojim“. Kupujmo le pri poštenih domačih trgovcih;

obiskujmo le take gostilne, ki nam niso nasprotne, potem bomo videli, kolikim nemškim in nemškutarskim podvzetjem bodo v kratkem strune popokale. V Velikovcu ni pravih Nemcev in tudi toliko jih ni, da bi mogli vzdrževati sami vso tamošnjo trgovino in obrtnijo. Ako jih Slovenci popusté, potem so pri kraju. Mi pa se učimo od naših tolovajskih nasprotnikov. Oni branijo svojim, da bi naše obiskovali; mi pa ščit obrnimo, in se svojih oklenimo. Ker tako hočejo naši ljubi nemški gospodarji, pa pričnimo ž njimi še boj na gospodarskem polju. Klin s klinom! Časi so prešli, ko so se Slovenci tresli pred Nemci. Danes se jih ne boji nikdo več. Tudi mi smo avstrijski državljani in davkoplačevalci ter hočemo živeti na svoji zemlji, na zemlji slovenski, in se ne damo več preganjati. Torej, Slovenci, poslušajte naš glas! Proč z mlačnostjo! Bodimo vsigdar odločni in ne udajmo se!

O zločinu samem se nam je poročalo dné 27. oktobra iz Velikovca to-le:

Pobalinstvo! Danes ob $\frac{1}{2}$ 1 uri po noči (od ponedeljka na torek) so napadli neznani pobalini našo šolo s kamenjem in tako probudili čč. šolske sestre iz spanja, koje so se močno prestrašile. Ravnali so oni pobalini prav vandalično. Pobili so skupaj 15 okenskih šip; jeden kamen je bil tako močno zagnan, da je prebil tudi blizu okna v I. nadstropju ob steni stoječo stekleno omaro. Kamenje so dotičniki tako silno lučali, da je več kamenov prebilo ne samo zunanje okno, ampak tudi znotranje okno, tako da je ležalo danes po sobah, oziroma med zunanjimi in znotranjimi okni,

15 kamenov, koje so vse orožniki kot „corpus delicti“ s seboj vzeli.

Dekla Antonija Gregorenčič, ki je prenočila v govornici na zofi, je bila prav v nevarnosti, ker sta dva kamena prebila okno in padla poleg nje na tla. Vsled tega je celo grdobno postopanje pravi zločin, ker je bilo človeško življenje v nevarnosti. Šolska soba je ostala nepoškodovana. Kamenje so pobalini metali le na pročeljni strani, na drugih stranéh ne. Ti cigani so bržkone do polnoči v kaki velikovski gostilni popivali, potem pa šli izvrševat svoje zločinstvo. Naznanili smo celo stvar mestnemu redarstvu. G. župan, ki je danes sam bil tukaj celo stvar si ogledat, je naznanil to orožništvu.

Kdo je to storil? Dozdaj je zločinec še neznan; bržkone jih je moralo več biti. Jeden je gotovo na straži stal, ker neki mož v sosedni hiši je cel hrup čul in je začel vpiti, in na njegovo vpitje čulo se je žvižganje. Bržkone so to grdobijo napravili kaki ponočnjaki, ki so bili v to najeti. Ali kdo je moralični učinitelj, ni težko uganiti. Pošteni mestjani sami obsojajo zločinstvo. Tako postopanje nam more le koristiti; odprlo bo tudi najmlačnejšim oči.

* * *

Sila rodí protisilo! Po drznih napadih od nasprotne strani moramo še bolj vneto nabirati darove za našo šolo! Pričakujemo, da nobeden slovenski rodoljub, zlasti na Koroškem, ne bo zaostal, marveč da bo vsak poslal kak dar za velikovsko šolo, posebej še za **pobita okna**.

Ob **jednem** **razpisujemo** **s** **tem** **nagrado** **30 kron** **za** **onega**, **ki** **nam** **more** **naznaniti** **zločince**, **ki** **so** **pobijali** **okna**, **ali** **vsaj** **pripomore** **do** **takih** **podatkov**, **da** **se** **morejo** **zločinci** **najti**.

* * *

„Mir“ je v zadnjih številkah izkazal sledeče darove za

pobita okna.

(Prvi izkaz.) Gg.: prof. Iv. Hutter 10 kron, M. Razun 10 kron, dr. V. Janežič 20 kron, J. Rozman 10 kron, V. Legat 2 kroni, J. Svatoň 2 kroni, župnik Oballo 4 krone, Fr. Holec 6 kron, celovška Slovenka 2 kroni, Sim. Janežič 2 kroni. — (Drugi izkaz.) Vaclav Čech, provizor na Djekšah, 10 kron; Janez Lubej, župnik v Slov. Šmihelu, 4 krone; rezervni krompirjevci v benediktinski kleti 21 kron; za pobita okna dá rad 10 kron mladi Požlepov Joža z geslom: „Če bodo v Velikovcu še šipe žvenketale, — Bodo pa v Celovcu tudi krone še cingljale“. Bilčovski pevci 5 kron, Primož Šelander 2 kroni, Lena R. 3 krone; zgubljena stava 2 kroni; Lovro Serajnik, prošt v Tinjah, 20 kron; župnik Fr. Bergman v Št. Lenartu pri sedmih studencih 2 kroni, Bergman Alojzij 2 kroni, Bergman Ančika 1 krono „za od pobalinskih kulturonoscev revnim šolskim sestram pobita okna“. Sirota iz Reberce 1 krono; Al. Knafelc v Beljaku 2 kroni „za povišanje nagrade tistemu, kdor bo tiste cigane in lopove izdal, kateri so s kamenjem šipe slovenske šole pobili“. — Pod geslom „sila in surovost ne velja“ so darovali: Pri „črnem Petru“ v Pliberku 6 kron; neimenovan gospod 2 kroni; ena gospa v Pliberku 2 kroni; dve gospodičini v Pliberku 2 kroni; Jos. Fugger, kaplan v Pliberku, 1 krono; Jožef Kumer v Šmihelu nad Pliberkom 2 kroni; Slovenke in Slovenci v Pliberku 8 kron; pešpotovalec 1 krono; slavna posojilnica v Šmihelu nad Pliberkom 100 kron; Jan. Nep. Vertot, oskrbnik benediktinskega samostana v Doberlivasi, 20 kron; kaplan Valentin Limpel v Hodišah 2 kroni; neimenovan 2 kroni. Slovenska dekleta iz Vogrč „za popravo od razbojnikov pobitih oken“ 5 kron;

povodom praznovanja godú preč. g. župnika v Črni nabralo se je „za pobite šipe“ 11 kron; kmet Lekš iz Možice daroval je v ta namen 1 krono; Franc Piratitovski v Dražgošah v zadoščenje 3 krone; župnik Janez Godec 1 krono, župnik Andr. Aplen 2 kroni, župnik Janez Drunecky 4 krone, J. Sattler 1 krono, Sever 1 krono, Jan. Šervicelj 1 krono, neimenovan 1 krono, Valentin Falle 1 krono, župnik Anton Gabron 2 kroni, gospdč. J. Vodovnik 1 kr. — (Tretji izkaz.) Barigeljc je nabral pri Šmartinovcih na Vratah 50 kron. Barigeljc bo še dalje nabiral. Miha Keršič, trg. Podkloštrom, daruje 5 kron. Iz Št. Lenarta pri sedmih studencih so nam poslali: Mat. Wutti 2 kroni, Gašper Truppe 2 kroni, P. Oprisnik 1 krono in Janez Pfeifer 1 krono; Anton Pušl, župnik v pok. na Dholici, 10 kron. Iz Spod. Dravberga 14 kron, Slovenska kuharica v Celovcu 4 krone, D. Š. 1 krono. — Skupaj 426 kron.

S preostankom te zbirke se nakupijo revnim otrokom potrebna učila in se poskrbi za razne šolske potrebščine. Ostali znesek porabi se pa za napravo oltarja v šolski kapelici, v kateri namen prosimo čč. dobrotnike še daljnih darov.

Razvitek naše šole.

Zadnja poročila, ki smo jih sprejeli o naši národni šoli v Velikovcu, se glasijo:

I. O zločincih, ki so okna v naši šoli pobili, zdaj ni bilo mogoče kaj izvedeti, akoravno orožniki pridno zasledujejo celo stvar. Pri tukajšnji sodnji so bili zaslišani g. župnik Fr. Treiber kot zastopnik družbe sv. Cirila in Metoda, Antonija Gregorenčič, dekla pri čč. šolskih sestrah, in dotični gostač v Aufmuthovi pristavi blizo naše šole, ki je celi hrup slišal. Zadnji ni mogel videti zlo-

čincev, ker je takrat žal gosta megla stala. Sodi se, da so zločin napravili kaki ponočnjaki iz mesta, ali gotovega se nič ne vé. Prepričan sem pa, da bodo čez nekaj časa gotovo zločinci na dan prišli. — Naša šola uživa silno zaupanje, šteje namreč **89 otrok**; vsi prostori so do zadnjega zasedeni in ni mogoče še več otrok sprejeti. Zelo nam je žal, da smo morali zavoljo pomanjkanja prostora v šolski izbi nekatere otroke odkloniti; ali obljubili smo jih sprejeti v prihodnjem letu, ko bomo že dva razreda imeli. Glavno krdelo so poslali naši vrli Št. Rupertčani, mnogo otrok je prišlo tudi iz šentštefanske fare, kjer nimajo lastne šole in so deloma v Želinje, deloma v Vovbre všolani, potem iz Šmarjete in Želinj ter iz tinjske in škocijanske fare. — Naša dolžnost je, da se zahvaljujemo vsem dobrotnikom in podpornikom šole, ki nas podpirajo ali z denarjem ali z drugimi darovi, ki so omogočili, da smo mogli revnim otrokom šolske knjige zastonj dajati. Posebno zahvaljujemo se svojemu rojaku in velikemu dobrotniku nove šole, č. g. Valentinu Podgorc-u, vikariju Marijanišča v Celovcu, ki je šoli podaril svoj glasovir in kupil tudi izvrstni nov šivalni stroj za porabo pri pouku v ženskih ročnih delih in ga naši šoli podaril. Ginjenim srcem kličemo svojemu vzornemu rojaku: „Bog povrni Vam stoterno!“ H koncu moramo še pohvalno omeniti vzornih kmetov, ki dan za dnevom donajajo našim čč. šolskim sestram raznega živeža. Posebno se moramo zahvaliti vrlemu rodoljubnemu kmetu Tomažu Cikulniku p. d. Škorjancu pri Mrzli vodi, ki je podaril dve vreči krompirja in eno vrečo jabelk. Bog ga živi!

II. Prejeli smo za našo slovensko šolo celo vrsto darov. Prečastiti gospod Jernej Voh, nadžupnik in dekan v Konjicah na Štajerskem, poslali so našim čč. šolskim sestram velik sod jabelk in krompirja, gosp. Dragotin Hribar, lastnik tiskarne v Celji, podaril je jako lepo veliko podobo knezoškofa Antona M. Slomšeka v prelepem okviru, g. Val. Podgorc, vikarij Marijanišča v Celovcu, poslal je nam zelo veliko lepih svetih podob za razne sobe in celovski gg. rodoljubi podarili so nam dve podobi sv. Očeta in dve podobi našega presvitlega cesarja za naše dve šolski sobi. Zadnje štiri podobe so prav velike in lepe in se nahajajo v zlatih okvirih. Naj bode vsem onim blagim dobrotnikom iskrena, pristrčna hvala izrečena. Bog plati! — Pri tej priliki drznemo se še do čč. gospodov rodoljubov postaviti sledečo prošnjo. Treba je zdaj za našo šolo omisliti si tudi šolsko knjižnico. Nekteri otroci, ki so dozda obiskavali sosedne ljudske šole, znajo že nekoliko brati. Treba je tedaj jim podati pripravnega berila, da se še bolj privadijo branju v materinem jeziku. Ako ima kdo na razpolaganje knjižice za šolsko mladino, n. pr. „Vrtec“, Kosi-jeve knjižice, Kalan-ove povesti itd., naj blagohotno jih podari naši šoli. Že v naprej se vsem dobrotnikom-darovalcem presrčno zahvaljujemo.

III. Sodnijska obravnava zaradi pobijanja oken v naši slovenski šoli vršila se je dne 17. novembra ob 9. uri dopoldne pri tukajšnji c. kr. sodnji. Obravnavo je vodil g. sodnijski pristav Franc Janč, drž. pravdnika nadomestoval je gospod sodnijski kancelist Kobal. Državno pravdništvo v Celovcu je ustavilo preiskavo za-

voljo zločinstva češ, ker dotično okno iste sobe, v kateri je dné 27. oktobra t. l. prenočila Antonija Gregorenčič, dekla pri šolskih sestrah, in koje okno so zločinci prebili s kamenjem, ni tako blizo ležišča, da bi mogla Antonija Gregorenčič priti v nevarnost; drugače bi bilo, ako bi bilo prebilo drugo bolj bližnje okno. Državno pravdníštvo je tedaj ukazalo, pobijanje oken smatrati kot prestopék (Vergehen), ne kot zločin. Tukajšnji orožniki so po dolgem zasledovanju naznanili kot pobalinstva sumljiva tukajšnjega lončarskega pomočnika Petra Riegler-ja in čevljarskega pomočnika Edmunda Grabitschnig-a. Dognalo se je, da sta ova dva pomočnika v družbi drugih pomočnikov bila do 12. ure po noči od 26. do 27. vinotoka t. l. v tukajšnji gostilni gospe Frančiške Ankele „pri tigrú“, kjer ima tukajšnje socijaldemokratično delavsko društvo svoj sedež, in da je posebno Peter Riegler zabavljál zoper našo slovensko šolo in zoper duhovnike, „ki rogovilijo zoper Nemce“. Ob 12. uri se je gostilna pri „tigrú“ zaprla in Riegler in Grabitschnig sta šla po zgornjih poštnih ulicah proti celovškemu predmestju, tedaj na stran proti Št. Rupertu, kjer stoji naša slovenska šola. Prečitale so se izjave raznih prič, med drugimi tudi iste tukajšnjih mestnih redarjev. G. sodnik vpraša zatoženca, ali se li čutita kriva tega prestopka, kar oba odločno zanikata. Sosebno mladi Grabitschnig je hotel cel govor imeti, v katerem je naglašál, da ni zoper kako národnost ali zoper duhovnike, ali g. sodnik ga je odločno zavrnil, češ, za to nisem vas vprašál, odgovorite samo, ali ste krivi ali ne. Ker stvar ni bila dosti dokazana, je na predlog

namestnika državnega pravdnika gosp. sodnik razglasil Riegler-ja in Grabitschnig-a kot prestopka pobijanja oken nekriva. Celo zasledovanje je tedaj dozdej bilo brezvspešno, ali vendar še upamo, da pridejo pravi zločinci prej ali slej na dan.

* * *

Vrl slovenski kmet iz šent-rupertske fare nam piše: V imenu šent-rupertske fare se vsem č. rojakom iz vseh stanov pristrčno zahvaljujem, da so se v tolikem številu udeležili naše slavnosti. Posebno se zahvaljujemo gospodom, ki so prišli iz tako oddaljenih krajev. — Posebno hvalo pa smo dolžni slavni naši družbi sv. Cirila in Metoda, ki nam je s pomočjo blagih Slovencev postavila tako lepo šolo, v kateri se bode mladina učila in vzgojevala v pravem krščanskem duhu in v materinem jeziku. Hvala vsem onim, ki so prišli družbi na pomoč in se nas spominjali z večjimi in manjšimi darovi. Ker še niso vsi stroški poravnani, prosimo rodoljube, da nas tudi zanaprej ne pozabijo. — Prav od srca se še zahvaljujemo svojemu preč. g. župniku Fr. Treiber-ju, za njih veliki trud in mnogo skrb. Naj jim je mili Bog plačnik. — Nasprotniki naše otroke vabijo v velikovško mestno šolo, pa zastonj, ker spoznamo, da se otroci v nemških šolah ne naučijo dosti kaj. Ko malo odrastejo, pa vse pozabijo; saj jih poznam precej, ki so hodili v šole in še svojega imena ne znajo podpisati. — Ker ravno pišem, naj se še spomnim onih odbornikov vovberške in važenberške občine, ki so nas v sejah dné 19. nov. 1894 in 17. jan. 1895 velikovski mestni šoli priklenili, da moramo sedaj

prav po nepotrebnem plačevati doklade. Ali mislim, da te dolžnosti niti nimamo! Zakaj odbornikom se je takrat obljubilo na mestni šoli nekaj slovenščine, česar pa ni dovolil deželni šolski svet, tako da so nam liberalci naložili prav neumen davek.

Učenci in učenke „Národne šole“.

Dečki:

1. Cikulnik Boštjan iz Šmartina.
2. Cikulnik Tone iz Šmartina.
3. Cipuš Jurij iz Št. Ruperta.
4. Dreier France iz Št. Ruperta.
5. Gros Tomaž iz Št. Ruperta.
6. Glabonjat Jernej iz Št. Ruperta.
7. Hambruš Anton iz Št. Urha na Št. Janžki gori.
8. Kasl France iz Želinj.
9. Karpf Anton iz Spodnjega Dobja.
10. Kurat Janez iz Želinj.
11. Künstl Janez iz Št. Ruperta.
12. Kralj Simon iz Šmarjete.
13. Maher Anton iz Želinj.
14. Mrak Lovro iz Št. Ruperta.
15. Podričnik Nace iz Št. Ruperta.
16. Rak Rok iz Št. Ruperta.
17. Rodriks Lojze (Nemec) iz Velikovca.
18. Rutar Jožef iz Št. Ruperta.
19. Strnad Jožef iz Št. Ruperta.
20. Šebre Miha iz Št. Ruperta.
21. Šmidmajer Gabrijel iz Št. Ruperta.
22. Werkl Valentin iz Št. Ruperta.

D e k l i c e :

1. Bruner Julijana iz Št. Ruperta.
2. Cikulnik Urša iz Šmartina.
3. Cikulnik Marija iz Št. Ruperta.
4. Čipuš Urša iz Št. Ruperta.
5. Čarf Štefanija iz Velikovca.
6. Doler Marija iz Št. Štefana.
7. Doler Neža iz Št. Štefana.
8. Dajčman Marija iz Velikovca.
9. Edlacher Marija iz Št. Ruperta.
10. Frank Ana iz Št. Ruperta.
11. Gradišnik Eliza iz Šmartina.
12. Gradišnik Ana iz Št. Ruperta.
13. Gradišnik Katarina iz Št. Ruperta.
14. Gradišnik Ivana iz Št. Ruperta.
15. Gradišnik Marjeta iz Št. Ruperta.
16. Glabonjat Neža iz Št. Ruperta.
17. Glabonjat Marija iz Št. Ruperta.
18. Gastl Valburga iz Velikovca.
19. Gruce Helena iz Št. Štefana.
20. Hlebnik Terezija iz Šmarjete.
21. Hirm Marija iz Št. Ruperta.
22. Hafner Ana iz Št. Ruperta.
23. Isak Ana iz Št. Ruperta.
24. Jan Valburga iz Št. Ruperta.
25. Karpf Ana iz Št. Ruperta.
26. Karpf Marija iz Spodnjega Dobja.
27. Kurat Marija iz Želinj.
28. Künstl Marija iz Št. Ruperta.
29. Kriegl Antonija iz Št. Ruperta.
30. Kues Eliza iz Zgornjega Dobja.
31. Kues Ivana iz Zgornjega Dobja.
32. Kues Karolina iz Zgornjega Dobja.
33. Kues Katarina iz Velikovca.
34. Lušin Pavla iz Šmarjete.
35. Lebar Angela iz Št. Štefana.
36. Lager Lucija iz Št. Ruperta.
37. Lipnik Ana iz Št. Ruperta.
38. Lipnik Marija iz Št. Ruperta.
39. Maher Ema iz Želinj.
40. Mesner Ana iz Št. Ruperta.

41. Mesner Marija iz Št. Ruperta.
42. Mrak Jozefa iz Št. Ruperta.
43. Martinčič Franciška iz Želinj.
44. Podričnik Eliza iz Št. Ruperta.
45. Riepl Ana iz Šmarjete.
46. Riepl Urša iz Št. Ruperta.
47. Rabič Urša iz Škocijana.
48. Rabič Ana iz Št. Ruperta.
49. Rabič Pavlina iz Št. Ruperta.
50. Rak Helena iz Tinj.
51. Rutar Katarina mlajša iz Št. Ruperta.
52. Rutar Katarina starejša iz Želinj.
53. Rodler Eliza iz Velikovca.
54. Rebasso Marija iz Velikovca.
55. Ravtar Ana iz Št. Ruperta.
56. Rajner Katarina iz Št. Ruperta.
57. Stern Karolina iz Št. Ruperta.
58. Šmidmajer Marija iz Št. Ruperta.
59. Šustar Ana iz Št. Ruperta.
60. Tavar Ana iz Šmarjete.
61. Tavar Marija iz Šmarjete.
62. Tavar Neža iz Šmarjete.
63. Tomaž Marija iz Št. Ruperta.
64. Vehovec Ana iz Št. Ruperta.
65. Werkl Marija iz Št. Ruperta.
66. Zablatnik Marija iz Šmartina.
67. Zupanc Roza iz Tinj.

Učencev	22
Učenk	67

Skupaj 89

COBISS :042:00

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000438536

